

TÕRVA TEATAJA

Väljaandja: Tõrva vallavalitsus Kujundus: loovbüroo Kuldne Lammas Trükk: Kroonpress Otsepost: Omniva Tiraaž: 3000 Toimetus: Egon Ilisson, kuldne@kuldne.com, 53 736 992

Egon Ilisson, arhiivimaterjalidega aitas Reimo Mändla

Vanamõisa järv ja selle legendaarne vettehüppetorn on olnud Tõrva linna üheks visiitkaardiks pikki aastaid. Praegusel kujul oleva hüppetorni ajalugu ulatub aastasse 1956, kui selle avamisega ka toonasele suvehooajale avapauk anti.

Tegelikult päris täpselt andmed selle kohta, millal sai Tõrvas esimest korda kõrgelt tornist vette hüpata, puuduvad. Siiski annavad vanad ajalehed mõista, et see võis olla kaugel enne viiekümnendaid aastaid – vettehüppeid oli toona võimalik harrastada nii Vanamõisa kui Riiska järve ääres. 1949. aastal on teadaolevalt valminud Vanamõisa järve esimene hüppetorn, esimesed viited Riiska järve ääres asuvale tornile on aga juba aastast 1940.

1951. aastal kirjutasi ajalehed, et toonane linna täitevkomitee ja rajooni spordikomitee vaidlesid omavahel, kes peaks supelkohtade eest hoolt kandma, sest need on korrastamata. „Et midagi taastada, - juurde ehitada, selle asemel sm. Teiter lammutas Riiska järvel asuva hüppetorni ja viis kodu tulepuudeks. Supelhuvilised aga nõuavad, et hüppetorn siiski ehitatakse tagasi,” kirjutas kodanik Vaher 1951. aasta kohalikus ajalehes Uus Elu.

Sädeinimesed töid muutuse

Muutused nagu ikka sünnivad tihti peale tänu aktiivsete inimeste ettevõtmi- sele: 1955. aastal asus Tõrva elama vettehüppaja Helvi Vinogradov (Ubina) koos ujujast abikaasa Taavetiga. Nende kahe suurel initsiatiivil hakati pea kohe Vanamõisa vabaõhujala projektiga hoogsalt pihta. Toona Tõrva Keskkooli kehalise kasvatusõpetaja olnud Helvi Vinogradov mõõnas 1956. aastal kohalikus ajalehes Uus Elu, et olemasolev ujula Vanamõisa järvel on vana ja lagunenu. „Hüppetorn on ehitatud sellisel, et hüpete sooritamine sealt on kardetav. Ujulas on raske organiseerida treeningut, rääkimata algajate õpetamisest, mis sügava vee tõttu on peaaegu võimatu,” kirjeldas ta toona.

Meistrivõistlused 1957

2. juuli õhtupoolikul kogunes hulgaliselt rahvast Vanamõisa järve ujulasse, kus avati Eesti NSV 1957. aasta meistrivõistlused ujumises. Avadefilee sammu 88 vabariigi paremat ujujat spordiühingutest „Dünamo”, „Spartak” ja „Kalev”. Võistlejate poole pöördusid tervituskõnega Eesti NSV ujumissektsiooni presiidiumi esimees Roman Nittim ja ELKNÜ Tõrva Rajoonikomitee esimene sekretär Valli Lips. Seejärel jooksid liputorni Eesti NSV möödunud aasta meistrid

Hüppetorn saab uueks

Selline peaks hakkama välja nägema rajatav hüppetorn

Ei läinud palju mööda ning juba sama aasta 2. juunil avati uhiuus ujula ja hüppetorn, mis on juba pea 70 aastat olnud sarnasel kujul paljude eestlaste jaoks Tõrva tunnusmärgiks. Kusjuures valminud ujula ja vettehüppetorn avas Tõrvale koheselt ka uusi võimalusi spordielus: paljudele kohalikele on ilmselt väheteada fakt, et 1957. aastal korraldati Tõrva vanamõisa järvel Eesti NSV meistrivõistlused nii ujumises kui ka veepallis.

Uus torn on modernsem

2025. aastal valmiv uus hüppetorn saab võrreldes varasemate puitehitistega ka arhitektuuriselt uhkema kuue ja omapärase valguslahenduse. Selle veepealse osa kõrguseks on planeeritud 11,4 meetrit ehk torn tuleb praegusest veidi kõrgem.

Läinud aasta 20. detsembril allkirjastasidki Tõrva vallavanem Helen Elias ja RVT Ehitus OÜ esindaja Tõrva Vanamõisa järve hüppetorni rekonstruee-

rimise ehituslepingu.

„Mulgimaa kuurortile ja suvituslinnale kohaselt on üks meie olulisemaid prioriteete rannaala terviklik korrastamine, et meie enda elanikel oleks siin meeldiv olla ja ka külastajad tahaks rohkem aega meie juures veeta. Tõrva üks sümbolhitistest on ajas kulunud ning turvalisuse ja visuaali tagamiseks on tarvis püstitada uus vettehüppetorn,” sõnas Elias.

Uue hüppetorni esimesed eskiisid valmisid mullu märtsis, kogu ehitusprojekt sai kaante vahele augustikuus pärast OÜ Tari poolt teostatud ekspertiisi läbimist. Arhitektuurse väärtuse andis tornile Jaanis Ilves, konstruktiivse tööprojekti autor on OÜ Roolah ja Partnerid ning vaiad projekteeris OÜ EstKONSULT. Valgustusprojekti autor on OÜ Landhill Consult. Ehitustööd algavad käesoleva aasta veebruaris ja torni valmimine on planeeritud mai lõpuks.

Toetajate tubli panus

Torni ehitusprojekti kogumaksumus on 226 259 eurot, millest torni ehituseks on saadud toetust 108 000 eurot maakondade arengustrategia elluviimise toetusmeetmest. Ülejäänud summa tuleb Tõrva valla eelarvest. Lisaks torni ehitamisele on plaanis ka praeguseks juba veidi väsinud liivarannaala korrastamine.

Meeldiv on tõdeda, et torni ehitusele panevad rahaliselt öla alla ka kohalikud ettevõtjad Shroomwell OÜ ja Tõrva Tarbijate Ühistu. Selle märgiks allkirjastas Tõrva vallavanem Helen Elias koostöölepingu Shroomwell OÜ juhataste liikme Siim Kabritsa ja Tõrva Tarbijate Ühistu juhataste liikme Ilona Osijärvega. Lepingu eesmärk on toetada Vanamõisa hüppetorni renoveerimist ja hooldamist.

„On väga tänuväärne, et kohalikud ettevõtted toetavad Tõrva valla ühe olulisema maamärgi uuendamist. Samuti on võimalik igal elanikul panustada torni valmimisse – Tõrva Tarbijate Ühistu ja

Hüppetorn koos väliujulaga on Vanamõisa järve ääres olemasoleva lahendusega analoogsel kujul juba 1956. aastast – sellega pandi alus Tõrva kujunemisel järgnevatel aastatel ujumisspordi keskuseks Lõuna-Eestis. Toonane torn oli 10 meetrit kõrge ja kogu konstruktsiooni osa 27 meetrit, millest 8 meetrit oli põhjamudas, 9 meetrit vees ja 10 meetrit vee peal. Torni on aegade jooksul korduvalt uueks ehitatud. Taasiseseisvumise järel on saanud torn uueks nii aastal 1996 kui ka 2009. Viimane ehitus läks maksma miljon Eesti krooni.

Shroomwell annavad igalt ostetud Focus State lõvijoogilt 40 senti torni ehitusse. Lõvijoogist inspireerituna sai ka Vanamõisa hüppetorn endale uue nime – Lõvitorn,” märkis Elias.

„Shroomwelli süda ja kodu on Tõrvas – siin on meie juured ja siit ammumäe inspiratsiooni,” sõnas Shroomwelli asutaja ja Shroomwelli grupi juht Siim Kabrits. „Meie jaoks on au anda hoogu Lõvitornile ja aidata kaasa Tõrva kui esmakordselt Eestis kuurortlinna staatuse saanud paiga elujõu ja atraktiivsuse edendamisele,” lisas Kabrits.

„Tõrva Tarbijate Ühistu on kohalikele inimestele kuuluv kogukondlik organisatsioon. Meie olemuseks on panustada võimalikult palju ka kohaliku elu arengusse. Lõvitorni projekt on hea näide kohaliku tootja ja Tarbijate Ühistu koostööst – koos panustame kogukonda, andes osa Focus State karastusjoogi müügitulust Lõvitornile,” lausus Tõrva Tarbijate Ühistu juhataste liige Ilona Osijärve.

1957. aastal nägi Vanamõisa järve spordikompleksi välja justnimelt selline.

Egon Ilisson, toimetaja

Õnneks on meil loomad

Talv või vähemalt mingi talvemoodi asi, mis meil siin tänavu on, tekitab paratamatult trotsi. Ma ei tahaks olla väga loodusnähtuste ja ilma kiruja, sest tean, et me väga palju selles osas ise kohapeal teha ei saa, aga ometi küsin ma vahel endalt, et mille kuradi pärast mul on vaja siin olla? Miks ma pean ukerdama talvel sopastel teedel ja suvel käima tihtipeale pikis rõivais? Miks sajab jaanuaris vihma ja miks puhub juulis külm tuul kõrvad peast?

Istuda vahemerelises kliimas, süüa pea aasta läbi värsked puuvilju või mereande, vahel lubada kõrvale väike vein, juustes sasimas mõnus merebriis. Või siis soojalembesematele mõni paik, kus isegi talvel kannatab lühikeste pükstega õues olla. Tahaks juba seda mujal laiuvat mõnusus tunda, aga just siis tuleb õnneks jälle see maagiline lumesadu või kaksikümmend kuus kraadi vilus. Mõnel päeval leiame ennast mõttelt, et "ohhoo, täna polegi väga palju sääskil!". Ja ongi Eesti jälle parim paik elamiseks.

See, et me oleme siia paikseks jäänud, näitab paljuski seda, et me ikkagi hoolime ümbritsevatest inimestest – ega ülemäära kiita muude asjade puhul ju ei ole. Käiakse eksootilisel puhkusele või topeltpalga järel Soomes ja tullakse ikka omade juurde tagasi. Ja kui ei tuldagi, siis ikkagi tahaks hirmsasti ka kaugemalt hüüda kaasa Eestis toimuvatele teemadele. Eriti siis, kui kusagil mujal tundub parem ning on soodne pinnas seda siinsetele ka nina alla hõõruda – andagi teistele eestlastele teada, kui hästi maitseb see vahemere tuunikala võrreldes kiluga või kui vähe maksab Soomes bensiin palganumbriga võrreldes.

Aga need, kes me oleme jäänud siia, ei ole teps mitte tom-sawyerlikult kiitmas seda, mis meil on – kui kultuurised, haritud ja ilusad me oleme ning kui vähe sääski päriselt ka oli kolm aastat tagasi ühel jaaniohtul. Pigem üritame me siin isekeskis mingit suurt olelusevõitlust pidada ja igal võimalikul teemal vastanduda ning valida kõige äärmuslikemaid positsioone. Vahel näevad Priit ja Ülle üksteist hommikul tänaval silmast-silma (kui silmi ei peida) ja teretavad mokaotsast, samas ohtul kirjutavad Facebookis sellest, kui rumal ja lühinägelik too teine tegelikult on. Loomulikult soovivatatakse sealjuures üksteisel lugeda mingeid artikleid, mis nende elufilosoofiat kinnitavad ja väidetakse, et need ongi ainuõiged ja silmaringi avardavad (kahjuks või õnneks enamasti vastaspool neid kunagi läbi ei loe). Ja järgmisel hommikul kohtutakse taas teel tööle, kooli või lihtsalt hommikusele jalutuskäigule minnes. Ja ka siis küsime vahel mõttes, et "mille kuradi pärast on mul vaja selliste inimestega koos selle riigi tulevikku panustada?"

Tahaks väga uskuda, et inimesed on oma käitumises siirad, aga pole ma ju seda isegi. Mäletate seda varateismelist poissi nimega Gavroche, kes romaanis "Hüljatud" suutis silmapilgutusega oma kõnekeelt ja suhtumist muuta olenevalt olukorrast? Kui oli vaja ametivõimudega rääkida, siis oli tema sõnavara täiskasvanuliku, intelligentne ja viisakas, kui oli vaja tänavapoistega suhelda, siis lülituti automaatselt üle zargoonile. Ma tunnen, et ma olen ise täpselt selline tüüp ja ma tean väga paljusid teisigi, kes niimoodi käituvad. Sest nii on lihtsalt lihtsam elada.

Aga kõige enam tunnen ma inimese mitmepalgelisust siis, kui vaatan loomi. Kui vaadata koerale, kassile, veisele või hobusele silma, siis saad hetkega aru, et tal ei ole sinu suhtes eelarvamusi. Ja sa pead olema tema jaoks sama siiras nagu tema sinu jaoks. Sa tead, et ükskõik kui rõõmustav või masendav oli su päev, tema jaoks oled sa ikka seesama inimene kes eile. Ehk sellepärast ongi väga raske lugeda uudiseid sellest, kui mõni koer või lammas on maha murtud, näha hüljatud kasse või murtud jalaga kiskijat loodusfilmis lihtsalt nägla suremas.

Sõja- või liiklusuudistes ohvritest lugedes peatun viivuks ja mõtlen, kui õrn on inimelu. Minuti pärast olen ma jälle muid mõtteid mõtlemas. Aga nähes Facebookis kohalikku pererahvast nädalaid otsimas oma koera, painab see mind metsas jalutades vahetpidamata. Ehk jookseb ta just mulle sealsamas metsatukas või orus vastu ja lool on õnnelik lõpp? Kui internetis kirjutatakse lugu, et peremees on toonela teed läinud ja koerake üksi jäänud, siis ma ei mõtle mitte sellele, et kahjuks on üks eestlane vähem, vaid sellele, kas see vaene koerake ikka saab uue ja armastava pere, kui kaua ta igatseb taga oma peremeest ning kas iialgi sellest üle saab? Kas selline mõtteviis on julm ja ebainimlik?

Või kui julm ja ebainimlik on see, kui me tahame oma armamise ja olemise olla võimalikult eestlaslik, aga teine eestlane ütleb, et me seda mitte pole. Ja kui tunnete, et teile selles osas tehakse ülekohut, siis vaadake loomi – nemad näevad täpselt seda siirust, mis parasjagu teie sees on.

Nautige sääsevaba ilma ja... armastage!

Vanemlik hool ja vastutus

Chaty Heidrits, jurist,
vagivallastvaba.ee asutaja

Kui minnakse lahku, võiksid suhted pereliikmete vahel jääda üksteist austavaks ja hoolivaks, kuna lahku minek teeb alati ühel või teisel moel haiget kõigile osapooltele.

Pole kahtlust, et suurima jälje jätab see lastele. Parim, mida vanemad siinkohal teha saavad, on näidata üles hoolivust ja armastust, pakkuda tuge ja neid julgustada. Hästi oluline on ka see, et kuidas üks vanem lapsega suhtleb või tema juuresolekul teisest vanemast räägib ning kuidas ta teisesse vanemasse suhtub. Vanemad võiksid lahku kolides (aga ka koos elades) mõista, et reeglina on mõlemad neist lapsele sama olulised – ühe lapsevanema poolne kriitika teise suhtes teeb lastele väga haiget. Loomulikult on oluline ka ausus ja asjadest rääkimine nii nagu nad on, aga ainult negatiivselt teisest vanemast rääkimine teeb lapsele vaimselt valu.

Oluline on pidada meeles, et vanemate õigused ja kohustused laste ees ei kao lihtsalt lahkuminekku või -kolimiseks. Ka omavaheliste juriidiliste küsimuste lahendamisel on parim jääda inimlikuks ja kindlasti näha enda huvide ning soovide kõrval ka lapse omi. Juba Eesti Vabariigi põhiseaduse § 27 paneb lapsevanematele õiguse ja kohustuse kasvata oma lapsi ning nende eest hoolitseda. Mida see sisuliselt tähendab ja millele mõelda, heidame järgnevalt pilgu.

Hooldusõigus

Vanema hooldusõigus hõlmab õigust hoolitseda lapse isiku eest (isikuhooldus) ja õigust hoolitseda lapse vara eest (varahooldus) ning otsustada lapsega seotud asju: perekonnaseadus (edaspidi PKS) § 116 lg 2. Kui seaduse või kohutulehendamiga pole teisiti ette nähtud, siis on hooldusõigus mõlemal vanemal ja

see jaguneb võrdselt (PKS § 116 lg 1). Vanemate kohustus on teostada hooldusõigust pidades silmas lapse igakülgselt heaolu (PKS § 118 lg 1).

Kui seisukohad hooldusõiguse teostamise osas on väga erinevad, siis esmase lahendusena soovitaks perelepitust. Täpsemat info leiab Sotsiaalkindlustusametilt lehelt. Kui eelnevast pole abi, siis võib pöörduda ka kohtusse.

Riik ei soovi hooldusõiguse küsimustesse liigselt sekkuda, kuid vajadusel seda loomulikult tehakse.

Ülalpidamiskohustus

Alaeline laps ja laps, kes täisealisena omandab põhi-, kesk- või kõrgharidust või õpib kutseõppe tasemeõppes (kuni 21 aastaseks saamiseni) on õigustatud saama ülalpidamist oma vanematelt (PKS § 99 lg 1 ja lg 2). Seda ka siis, kui vanemad omavahel läbi ei saa, üks vanem ei ela lapsega koos või ühelt vanemalt on lausa hooldusõigus ära võetud – ka siis ülalpidamiskohustus oma alaealise lapse ees ei katke ega lõpe. Vanematel on kohustus oma alaealisi lapsi ülal pidada ja selle täitmiseks tuleb ka eraldi elaval vanemal tasuda igakuist elatist. Vanem, kes elab lapsega koos, peab igapäevaselt tagama, et lapse esmased vajadused oleksid kaetud. Oma kohustust peab tingimusteta täitma ka teine vanem. Kui üks vanem ei täida oma ülalpidamiskohustust lapse ees, saab teine vanem pöörduda elatistrahvõudega kohtusse.

Kui oled sattunud sellisesse olukorda, siis palu kohtusse pöördumisel (maksekäsu kiirmenetlus või hagiavaldus elatissõludes) spetsialisti ehk juristi või advokaadi abi.

Suhtlusõigus

Lapsel on õigus isiklikult suhelda mõlema vanemaga, kellel on kohustus ja õigus suhelda lapsega isiklikult (PKS §

143 lg 1). Vanem peab hoiduma tegevusest, mis kahjustavad lapse suhet teise vanemaga või raskendavad lapse kasvatamist. Sama säte kehtib, kui last hooldab ja kasvatab muu isik (PKS § 143 lg 2).

Ka lahus elavad vanemad peavad omavahel jõudma kokkuleppele, kuidas suhtlus lapsega on korraldatud. Seda otsust tuleb ausalt, eakohaselt ja arusaadavalt selgitada ka lapsele. Siinkohal tuleb pidada meeles, et ka vanem, kelle hooldusõigust on piiratud, ei jää ilma suhtlusõigusest.

Kui vanemad siiski ei suuda jõuda suhtlusõiguse osas kokkuleppele, võib abi olla lepitajast. Kui ka see ei aita, määrab vanema ja lapse suhtlemiskorra kindlaks kohus (PKS § 143 lg 2¹).

Lahus elavate vanemate otsustusõigus

Kui ühist hooldusõigust omavad vanemad elavad alaliselt lahus, otsustavad nad lapsega seotud olulisi asju ühiselt (PKS § 145 lg 1). Hooldusõigusega vanemal, kelle juures laps teise vanema nõusolekul või kohtulahendi alusel alaliselt elab, on õigus otsustada lapse igapäevaelu (tavahooldamise) asju ainuisikuliselt. Igapäevaelu asjade otsustamisel tuleb üldjuhul mõista sellise tavaotsustuse tegemist, mis esineb sageli ja mis lapse arengut püsivalt ei mõjuta (PKS § 145 lg 2).

Kui laps viib hooldusõigusega vanema juures (hooldusõigusega lapsevanema nõusolekul või kohtulahendi alusel), siis otsustab lapse tavahooldamise asju see vanem. Sellises olukorras saab ainult kohus hooldusõigusega vanema otsustusõigust piirata (PKS § 145 lg 3 ja lg 4).

Konsultatsioone ja abi dokumentide koostamisel pakub ka Vagivallast vaba OÜ. Kontakt: vagivallastvaba@gmail.com.

KUUFOTO: Eesti Rahvusmeeskoor täitis aastavahetuse eel kaunite meloodiatega Tõrva Kirik-Kammersaali. Foto: Arvo Lasting

Uus noortevolikogu on valitud

Tõrva noored valisid endale noortevolikogu, mis on Tõrva noorte eestkõneleja ka kohaliku poliitika võtmes ning mille ideed ja ettepanekud jõuavad kindlasti ka vallavalitsuse lauale.

Noortevolikogu valimistel osales 110 valijat, kes aitasid kaasa esinduskogu kujunemisele.

Noortevolikogu liikmed on Mirja ja Mari Vähi, Luisa Purgats, Matthias Kalja, Jan-Martti Raal, Kreete Kasepuu, Kris-Martin Väli, Bianca Uhtjärvi, Egle Udras, Eteriin Letlane, Kertu Lust, Marta Purga, Heidi Pruus, Kristjan Mölder, Liisa Uhtjärvi, Laura Lõoväli ja Eneli Lensment.

Juba on alustatud ka aktiivset tegetsemist: koos uue meeskonnaga viidi läbi põnev projekt, mille elluviimist toetasid Eesti Noortühenduste Liit

Noortevolikokku valitud liikmed koos vallavanem Helen Eliasega.

ning Haridus- ja Teadusministeerium Noorte osaluse fondi raames.

Projekti eesmärk oli saada noortevolikogu tööks vajalikke oskusi ja teadmisi. Toimused väljasõidud Valga ja Viljandi noortevolikogudega tutvumiseks ja ideede kogumiseks. Urmo Reitav viis läbi lõbusa ja sisuka meeskonnakoolituse, kus lisaks arutati, mis on Tõrva vallas hästi ja mida saaks veel paremaks muuta. Uued mõtted said esitatud ka juba vallavanemale, sest just nii sünnivad muudatused!

„Mul on rõõm tõdeda, et kokku on saanud hakkajad noored, kes on julged oma mõtteid välja ütleva. Kohtumisel tekkisid juba esimesed ideed, kuidas üheskoos Tõrva valla elu paremaks muuta,“ sõnas vallavanem Helen Elias.

Noortevolikogu tegemistega saab kursis olla Instagramis @torvanoortevolikogu.

Soovime noortevolikogule edu ja tuult tiibadesse!

Suur mulgi veebisõnaraamat on valmis

3. jaanuaril kogunesid keelehuvilised Mustla kohvikusse, kus esitleti pidulikult „Suure mulgi sõnaraamatu“ veebiversiooni. Tööd sõnaraamatuga tehti kümme aastat ja raamatus on nüüd üle 20 000 sõnaartikli.

Veebisõnaraamat asub aadressil www.arhiiv.eki.ee/dict/mulgi/, aga raamatuni jõuab ka, kui otsingumootoris kasutada otsingusõnu „mulgi sõnaraamat“.

„Suur mulgi sõnaraamat“ valmis Mulgi Kultuuri Instituudi, Eesti Keele Instituudi ja Tartu Ülikooli koostöös. Töörühm sai kokku paar korda kuus ja ülejäänud töö tehti ära Eesti Keele Instituudi elektroonilises sõnastikusüsteemis EELex. Töörühmas tegutsesid peamiselt viis liiget: Tartu Ülikooli eesti keele ajaloo ja murrete professor, akadeemik Karl Pajusalu, töörühma juht ja mulgi keele

õpetaja Alli Laande, mulgi keele õpetaja Kristi Ilves ning doktorikraadiga noored keeleteadlased Triin Todesk ja Marili Tomingas. Sõnaraamatut on aidanud toimetada Ellen Niit.

Suure veebisõnaraamatu aluseks võeti 2013. aastal ilmunud „Mulgi sõnastik“, mis sisaldab üle 4000 märksõnaartikli. Sellele lisati töö käigus üle 16 000 sõna, mis on pärit Eesti Keele Instituudi muredelitel kartoteegist ja „Eesti murrete sõnaraamatust“. „Suur mulgi sõnaraamat“ on seni Eesti kõige suurem muredõnaraamat, teist samasugust praegu kõrvale panna ei ole.

Raamatu „Suur mulgi sõnaraamat“ trükiversioon võiks ilmalgust näha paari aasta pärast – senikaua saab teda veel täiendada ja parandada. Veebisõnaraamatus on ka nupp „Ettepanekud“: sõnaraamatutegijad kutsuvad üles seda julgelt kasutama.

Mulgi sõnaraamatu esitlus. Foto: Krista Tafenu.

Kui märkate, et mõni sõna on puudu või kui leiate märksõna, mida võiks veel täiendada, siis andke aga teada.

Mulgi sõnaraamatu tööd on toetanud

Eesti Rahvakultuuri Keskus (Mulgimaa pärimuskultuuri toetusmeetmed) ning Haridus- ja Teadusministeerium (sh programm „Eesti keel ja kultuurimälu II“).

Tõrva noored said Päästeameti abiga tegevusvahendeid

MTÜ Tõrva Noored said Päästeametilt riigieelarvelist toetust, mille abil soetati mitmeid vajalikke abivahendeid nii kriisilukordadeks kui ka noorte tegevuste edendamiseks. Projekti raames hangiti rohkem kui 10 komplekti varustust, mille hulka kuuluvad gaaspliigid, magamiskotid ja -matid, pealambid, matkanõud, multiraadiod, seljakotid, vihmakeebid ja välivoovid.

Abivahendid on mõeldud noorte tegevuste toetamiseks näiteks riigi-

kaitsetundides, laagrites ja Päästeameti noorteringis. Samuti saavad noored neid laenutada matkama minekuks. Lisaks on varustust võimalik kasutada kriisilukordades – näiteks evakuatsioonikohtades või kodudes elektrikatkestuste korral. Kõiki soetatud vahendeid saab vajadusel laenutada Tõrva Avatud Noortekeskusest.

Suured tänusõnad Ahto Uuspalule Tõrva Päästekomandost, kes aitas toetusprojekti elluviimisele kaasa mõelda.

Tegevusvahenditeks saadi rohkelt erinevat matkavarustust.

Tõrva Vallavolikogu pidas aasta viimase istungi pidulikult

19. detsembril pidas Tõrva Vallavolikogu Pokardi mõisas selle aasta viimase istungi väga tõise päevakorra ja oluliste otsustega. Vastu võeti 2024. aasta lisaearlarve ja toimus 2025. aasta valaearlarve esimene lugemine. Otsustati luua Tõrva Kogukonnakeskus, mille eesmärk on koordineerida Tõrva vallas kultuuri-, spordi- ja noorsootöölalast tegevust ning edendada rahvakultuuri ja raamatukogundust. Lisaks tutvustas Sotsiaalse Innovatsiooni Labori teenusdisainer Kaie Koppel Valga maakonna sotsiaalteenuste arendami-

se projekti.

„Võib öelda, et aasta oli volikogule toimekas, aga hea meel on tõdeda, et vaatamata väiksematele erimeelsustele erinevate poliitiliste jõudude vahel on Tõrva Vallavolikogu poliitilistes otsustes üksmeelne ja ühiselt tegeldakse Tõrva arengu nimel,“ sõnas volikogu esimees Maido Ruusmann. Öhtu lõppes heas meeleolus volikogu ja vallavalitsuse ühise jõuluõhtusöögiga ajaloolises Pokardi mõisas. Järgmine korraline volikogu istung toimub 23. jaanuaril.

Tõrva vald on puuetega inimestele hea kodupaik

Eesti Puuetega Inimeste Koda võõrustas detsembris rõõmsal koosviibimisel oma häid koostööpartnereid ning jagas auhindu tunnustamiskonkursi laureaatidele. Tunnustati inimesi, asutusi ja tegusid, mis on viimase aasta jooksul kohalikul, maakondlikul või üleriigilisel tasandil Eesti puuetega inimeste kaasamise, osalemise või elukvaliteedi tõstmisesse olulise panuse andnud.

Seekord olid nomineeritud puudesõbraliku kohaliku omavalitsuse kategoorias Anija, Rae ja ka Tõrva vallavalitsus. Laureaadiks tunnustati Rae vald, aga äramärgimine on kindlasti oluline samm antud valdkonna edendamisel ning miks mitte ka tiitliväärilise kesk-konna loomisel.

Lumelükkamine – erateede omanike meelespea

Suurte lumesadudega seoses on aeg jagada soovitusi erateede omanikele, et tagada sujuv ja ohutu lumelükkamine.

Puhastage teeääred

Traktorite ja tehnikaga seotud kahjustuste vältimiseks palume eemaldada oksad ja võsa vähemalt kahe meetri kauguselt teepervelt ja nelja meetri kõrguselt.

Märgistage teetsad ja ohtlikud kohad

Tehnika kahjustuste ja kraavi vajumise vältimiseks palume tähistada kinnistul paiknevad teeservad, mahasõidud, truupid ja ülesõidukohad näiteks tokkidega, mille otsad on värvitud või helkurpaelaga seotud. Samuti märgistage väiksemad puud, põõsad, kivid, aiad ja muud kohad, mis võivad lumetõrje käigus kannatada saada või tehnikat lõhkuda. Märgistamata objektide kahjustamise kulud ei kuulu hüvitamisele.

Tagage masinatele ligipääs

Veenduge, et tee oleks piisavalt lai ja takistustest vaba, et masinad saaksid teel tehnikat kahjustamata liikuda. Kui traktor ei mahu ohutult teele sõitma, siis puudub tal kohustus lund lükata.

Eemaldage või katke sissesõitu keelavad liiklusemärgid

Kohalik omavalitsus ei korralda lumelükkamist ega muud talihooldust erateedel juhul, kui teele on paigaldatud sissesõitu keelav liiklusemärk (märk nr 331), mõni muu edasisõitu keelav liiklusemärk või takistus. Palume liiklusemärgid eemaldada või märkidele peale panna kilekott, et saaksime lumelükkamist teostada.

Täname kõiki erateede omanikke, kes aitavad kaasa ohutule ja tõhusale lumetõrjele!

Valgamaa tänuüritusel tunnustati parimaid

9. jaanuaril tunnustati Valga Kultuurikeskuses Valga maakonna silmapaistvamaid spordi-, kultuuri-, tervise-, turvalisuse- ja noorsootöövaldkonna edendajaid ühisel tänuõhtul Valgamaa tänab ja tunnustab 2024.

Tähelepanuväärseid tunnustusi said ka mitmed tõrvakad. Valgamaa Noorsootöökeskus Tankla poolt välja antud autasu Valgamaa Aasta Noor 2024 pälvis Tõrva silmapaistev aktivist Laura Lõoväli. Aasta Noore tiitlile esitati nominendiks ka Sophie-Vanessa Öispuu ja noortesõbra autasule GreenDice.

Tunnustusi sportlastele ja treeneritele

Tõrvakatest pälvisid Valgamaa Spordiliidu tunnustused Kris-Riin Veri tüdrukute U16, Bianca Uhtjärv neidude U20 ja Romet Kivi U20 noormeeste vanuseklassist. Valgamaa Edukaima tehnikasportlase

tiitli pälvis rallikrossisõitja Maiko Tamm. Parimateks spordiedendajateks valiti Orienteerumisklubis Käbi tegutsevad tublid naised Liivi Tafenau ja Eva Nessler. Maakondliku spordisündmuse tunnustuse pälvis Rein Leppiku nimeline Valgamaa jooksu ja kepikõnnisari. Valgamaa sportlikuma valla tiitli võitis Tõrva vald.

Nominentideks esitati veel: U16 Venno Põrk, U18 Birgit Leesment, U23 Katre Marit Liiv, naissportlased Maris Rõöm ja Mirell Luik, senior naissportlane Marje Vahtre, senior meessportlased Rein Mikk ja Harry Mägi, spordiedendaja Harry Mägi, noortetreenerid Viljo Grauding, Kadri Pilm ja Alois Tapfer, spordivõistluste korraldajad Tõrva JK, SK Viraaž ja Tõrva Petanque Klubi, maakondlikud spordisündmused Tõrva Challenge 2024 ja COOP Tõrva rannavolle ning spordiperekonnad Vister ja Pisartsik.

Valgamaa Arenguagentuuri poolt välja antud tunnustuse Valgamaa Terviseedendaja 2024 pälvis Kristi Napast.

Tänavune Valgamaa Kultuuripärl on Jan Oscar Veidenberg. Foto: Paul Poderat

Valgamaa tervisesõbralikuma organisatsiooni tiitli tõi koju Combiwood ning Valgamaa lasteadeade tervisetee tunnustuse pälvis Tõrva valla lasteadeade värvi-line sügisolümpia. Valgamaa 2024. aasta turvalisuse teo tiitli pälvisid Ala piirkonna Valvsad Mulgid ning Valgamaa Noorte Tervisetee 2024 tunnustuse Lisandra Reinhold.

Kultuuripärl Tõrva valda

Eesti Kultuurkapitali Valgamaa ekspertgrupi aastapremiate nimekirjas võis samuti kohata mitmeid tõrvakaid: aastapremia spordivaldkonnas võitis andekas noorsportlane Bianca Uhtjärv. Lisaks esitati nominentideks Tõrva Motoklubi, Tõrva JK, Tõrva Firefighters, MTÜ Tõrva Spordiselts, Romet Kivi ja Maiko Tamm. Kultuurivaldkonnas tunnustati aastapremia väärilisteks Vello Jaska ja Valdeko Kalamees.

Ühe suurima tunnustuse – Kultuuripärl 2024 – võit tuli sel aastal Tõrva valda: selle pälvis Wagenkülli muinasjutuparki-de projektijuht ja lossispaia juhataja Jan Oscar Veidenberg. Nominendiks oli esitatud ka Valdeko Kalamees. Elutööpreemia auhind läks naabervalda, sedapuhku Otepää spordi- ja kultuuriinimesele Arvo Saalile, kuid nominatsiooni pälvisid Tõrva vallast Viljo Grauding, Ilmar Kõverik ja Vello Jaska.

Suured õnnitlused kõigile!

Tõrva valla kliima- ja energiakava koostamise algatamine

Tõrva Vallavalitsus algatas 8. jaanuaril Tõrva valla kliima- ja energiakava koostamise. Kava koostamise tulemusena valmib Tõrva vallale dokument, mis annab ette suunised ja tegevused säästva, elujõulise ja targa arengu tagamiseks.

Kohaliku omavalitsuse kliima- ja energiakava asutakse koostama koos Valga ja Otepää vallaga. Kogu tegevus on koordineeritud SA Valgamaa Arenguagentuuri poolt ja rahastatud rakenduslikuse SA Keskkonnainvesteeringute Keskuse toetusmeetme „Kohalike energia- ja kliimakavade koostamine ning linnade elurikkuse suurendamine“ kaudu Euroopa Liidu Ühtekuuluvusfondist. Lisaks kohaliku tasandi kliima- ja energiakavale valmib projekti raames ka maakondlik kliima- ja energiakava, mis sisaldab piirkonnas ühiselt lahendamist vajavaid teemasid. Kava koostamist juhivad MTÜ Tartu Regiooni Energiaagentuur.

Koostatav kliimakava aitab planeerida maakonna ja omavalitsuste arengut pikaajaliselt, võttes arvesse kliimamuutuste võimalikku mõju. Kliimakava koostamine kaasab kohalikke elanikke, ettevõtteid ja organisatsioone, suurendades teadlikkust kliimamuutustest ja võimaldades panustada lahenduste väljatöötamisele. Kokku lepitavad tegevussuunad toetavad maakonna ja omavalitsuste liikumist kliimanetraalsuse poole.

Valga maakonna ja selle kohalike omavalitsuste kliima- ja energiakava avaseminar on planeeritud veebruarisse ja kava valmib käesoleva aasta juuliks.

Kava koostamisest huvitatud isikutel või huvigruppidel on võimalus saada kaasatud algusest peale – selleks tuleb endast märku anda Tõrva Vallavalitsuse e-posti aadressile torva@torva.ee. Kava koostamisega seotud teated ja info avaldatakse Tõrva valla veebilehel ja sotsiaalmeedia kanalites.

Kes on minu perearst?

Perearst on paljude inimeste jaoks esimene ja kõige olulisem kontakt tervishoiusüsteemis. Kuid sageli ei pruugi me mõista, kuidas perearstikeskused täpselt toimivad või miks korraldatakse tööd nii, nagu see tänapäeval on. Tõrva Terviseagentuuri Perearstikeskuses soovime sellele küsimusele vastata ja selgitada, kes me oleme ja miks teeme asju nii, nagu teeme.

Meeskonnapõhine lähenemine – mida see tähendab?

Kaasaegne peremeditsiin tugineb meeskonnapõhisele töökorraldusele, kus lisaks arstidele on olulisel kohal õed, ämmaemandad, füsioterapeudid ja teised spetsialistid. See tähendab, et sinu tervise mure puhul ei pruugi alati esimene kontakt olla perearst ise. Olenevalt

probleemist võib sinuga esmalt kohtuda näiteks õde või füsioterapeut. Selleks, et õed ja teised spetsialistid saaksid keskenduda tervise murede lahendamisele, on vajalik tugisüsteem – kõnekeskuse ja registratuuri meeskond, kes aitab pöördumise eelnevalt kaardistada ja tervise mure kirjeldada. Näiteks kor-dusretsepti pikendamiseks piisab tihti vaid tellimisest, millega saab hakkama tervisekeskuse analüütik. Selline süsteem toimib tõhusalt, kiirendades teenuse osutamist ja tagab, et iga patsiendi mure saab sobiva lahenduse.

Kuidas see meie patsiente toetab?

Mõistame, et paljud patsiendid sooviksid oma tervise murede puhul otse arstile või õele helistada, kuid selline lähenemine ei ole pikaajaliselt jätkusuutlik. Otsesed kõ-

ned arstidele ja õdedele tähendavad sageli ooteaega ja olukordi, kus meedikud peavad katkestama oma töö, et telefonile vastata. See omakorda vähendab nende võimalust pühenduda juba kohapeal abivajavatele patsientidele.

Tänu sellele, et nende taga ei helise pidevalt telefon ega nõua administratiivsed ülesanded tähelepanu, on võimalik pakkuda rahulikumat, süvenenumat ja tõhusamat abi. Selline keskendumisvõimalus tõstab ravikvaliteeti ja paljud meie patsiendid on tunnistanud, et see loob neile turvalisema tunde.

Meeskonnapõhine lähenemine – miks mul ei ole perearsti?

Mõistame, et patsientidele võib tunduda keeruline kohaneda sellega, et nende ravi eest hoolitsevad erinevad arstid ja spetsialistid. Selline lähenemine võib tekitada tunde, et tema tervise mure ei tunnetata piisavalt põhjalikult. Meeskonnapõhises süsteemis jagavad spetsia-

listid omavahel pidevalt kogemusi ning koostavad igale patsiendile põhjaliku terviseloo, mis tagab järjepideva ja sujuva ravi. Tervise mure lahendamisel jälgime samuti, et võimalusel suunataks patsient spetsialisti juurde, kes on tema konkreetse probleemiga juba varem tegeleenud, et tagada järjepidevus.

Erinevad spetsialistid toovad kaasa mitmekülgse kogemuste- ja teadmiste baasi, mis tagab, et sinu tervise murele saab läheneda mitme nurga alt. Lisaks aitab selline süsteem vältida arstide ja õdede ülekoormust, mis omakorda parandab nende töökvaliteeti ja hoiab nende vaimset ja füüsilist heaolu.

Avatud suhtlus ja tagasiside

Usume, et kvaliteetne tervishoid on kogukonna süda. Tõrva kogukonna osana vastutame, et iga patsient tunneks end hoitu ja mõistetuna. Ootame tagasisidet e-posti aadressile info@terviseagentuur.ee.

Elanike arv vähenes 67 inimese võrra

Tõrva valla elanike arv oli 2025. aasta 1. jaanuari seisuga 5874 (1. jaanuar 2024 oli see 5941) ehk aastaga vähenes elanike arv 67 inimese võrra.

2024. aastal sündis valda 47 last, mida on ühe lapse võrra rohkem kui 2023. aastal.

Vallas suri 2024. aastal 100 inimest ehk 16 inimest rohkem kui aasta varem.

Ka sissearanne oli negatiivne: 2024. aastal saabus valda 203 inimest, kuid vallast lahkus 218 inimest ehk lahkujaid oli 15 inimest rohkem kui saabujaid. Näiteks 2023. aastal oli saabujaid rohkem, kui valda tuli elama 52 inimest rohkem kui siit lahkus. Lisaks vahetas vallasiseselt elukohta 128 inimest.

4.-31. detsembrini viidi läbi traditsiooniline Tõrva valda elama kutsumise kampaania, mille käigus registreeris end vallaelanikuks 16 inimest. Uute elanike vahel loositi kahele õnnelikule välja 250 eurot. Võitjatega on ühendust võetud e-posti teel.

Taipoksi meistrivõistlustelt hõbemedal

Birgit Leesment osales taipoksi EMV finaalis juunioride klassis, kus kahjuks tuli vastu võtta napp kaotus punktidega 29-28. Birgiti ettevalmistus oli plaanipärane ja füüsiline vorm hea, aga sel korral sai võitu mentaalne pool. See kogemus annab kindlasti palju väärtuslikke õppetunde tulevikuks. Kuigi finaalis ei tulnud võitu, on see teekond olnud erakordselt inspireeriv nii klubi liikmetele kui kogukonnale. Birgit ja GSG tiim valmistuvad juba järgmisteks võistlusteks, mis toimuvad veebruaris.

Taipoksi hõbedaneiu koos treeneritega.

Hajaasustuse programm võimaldab maapiirkonnas elutingimusi parandada

Hajaasustuse programmi eesmärk on parandada maapiirkondades elavate perede elutingimusi. Elanikel avaneb taas võimalus lahendada mitmeid igapäevaelu kitsaskohti, näiteks joogivee kvaliteediprobleemid või juurdepääsuteede, kanalisatsiooni ja autonoomsete elektrisüsteemide puudumine.

Riiklik algatus on suunatud maapiirkondade elanikele, et aidata kaasa nende piirkondade jätkusuutlikkusele ja elanike seal püsimisele. Toetust saavad taotleda

hajaasustusega piirkondades elavad pered, kelle alaline elukoht on vastavas majapidamises olnud rahvastikuregistri andmetel vähemalt alates 1. jaanuar 2025.

Programmi raames on võimalik ühe majapidamise kohta saada toetust kuni 6500 eurot, mis katab kuni 67% taotluse abikõlblikest kuludest. Taotleja oma- ja kaasfinantseering peab kokku moodustama vähemalt 33%. Kõik toetuse abil tehtavad tööd tuleb lõpetada hiljemalt 31. oktoobriks 2026. Taotlusvoor on avatud 3. veebruarist kuni 3. aprillini 2025.

Mida toetatakse?

Programmi kaudu toetatakse mitmesuguseid valdkondi, sealhulgas:

- Veevarustussüsteemide rajamine ja parandamine – kaevude ehitamine, veetorustike paigaldamine ja vee puhastusseadmete soetamine;
- Kanalisatsioonisüsteemide rajamine – septikute või biopuhastite paigaldamine;
- juurdepääsuteede ehitamine – elanikele ligipääsu parandamiseks;
- autonoomsete elektrisüsteemide loomine – päikesepaneelide ja teiste alternatiivsete energiaallikate kasutuselevõtt.

Joogivee kvaliteedi parandamine – oluline tervisele ja mugavusele

Paljudes maapiirkondades sõltuvad majapidamised kaevuveest, mille kvaliteet võib olla puudulik: esineda võib liigselt rauda, mangaani, karedust, mikroorganisme või muid tervist kahjustavaid tegureid.

Joogivee kvaliteedi probleemi lahendamise esimene ja kõige olulisem samm on puuduste tuvastamine ehk vee analüüsimine akrediteeritud laboris.

Lähtuvalt analüüside tulemustest on võimalik probleemi lahendamiseks välja valida sobivad filterseadmed. Puhastuslahenduse tõhususes veendumiseks on soovituslik pärast seadmete paigaldamist teostada ka järelanalüüsid.

Taotlemise protsess ja tähtajad

Taotluse esitamiseks tuleb täita vajalikud dokumendid ja esitada need kohaliku omavalitsuse kaudu. Dokumentide hulka kuuluvad taotluse kirjeldus, kulude kalkulasioon ja vajadusel veeanalüüside tulemused. Kohalikud omavalitsused jagavad täpsemat infot nii nõuete kui ka dokumentide vormistamise kohta.

Oluline on alustada taotlemise ettevalmistust aegsasti, sest nõue-

tekohase avalduse koostamine võib võtta aega. Samuti on soovitatav pöörduda juba varakult valdkonna spetsialistide poole, kes aitavad koostada tehnilist dokumentatsiooni ja leida sobivaid lahendusi.

Miks kasutada hajaasustuse programmi võimalusi?

Riik pakub maapiirkondades elavatele peredele võimalust muuta oma kodu turvalisemaks, energiasäästlikumaks ja mugavamaks. Hajaasustuse programm aitab katta suure osa vajalikest kuludest, olgu eesmärgiks puhta joogivee tagamine, kaasaegse kanalisatsioonisüsteemi rajamine või muu oluline parandus.

Hajaasustuse programmi 2025. aasta taotlusvoor on avatud 3. veebruarist kuni 3. aprillini 2025. Toetust on võimalik taotleda kohalikest omavalitsustest, kes pakuvad taotlejale ka vajalikku informatsiooni meetme tingimuste kohta. Lisainfot programmi kohta saab oma kohalikest omavalitsustest või Riigi Tugiteenuste Keskuse kodulehelt aadressilt www.rtk.ee.

Veepuhastusseadmed on abikõlblikud

Kui kaevuomanik soovib parandada oma vee kvaliteeti ning tagada perlele puhta ja ohutu joogivee olemasolu, siis programmist eraldatav toetus on abikõlblik ka veepuhastusseadmete soetamiseks ja paigaldamiseks.

Iga kodu väärrib
PUHAST VETT

HAJAASUSTUSE PROGRAMM

Taotlusvoor
03.02.2025 - 03.04.2025

MIRIDON on abiks:

- Veeanalüüside teostamisel
- Filterseadmete valimisel
- Filterseadme paigaldamisel
- Survetõsteseadmete paigaldamisel

MIRIDON
veetööstusseadmed

www.miridon.ee | tel. +372 526 8515 | miridon@miridon.ee | Rehepapi tee 31, Kambja vald, Tartumaa

Suusalumi, suusalumi – ei saja õhtust hommikuni!

Tänavune talv on olnud heitlik – aasta algas suure üleujutusega, mis ka Tõrva suusaradasid kimbutas.

Mitmed rajalõigud olid märjad, eriti vesine oli staadioni sillalt algav valgustatud suusaraja ja Härma suusaringi vahelise ühendustee luhapealne lõik. Lume saabudes oligi see osa esialgu rajahoolduseks läbi matu, tehes rajameistri töö keeruliseks. Ka Härma suusaringil kippus rajahooldustehnika läbi vajuma, mistõttu ei saanud mitmeid lõike korralikult rajaks vormida. Õnneks andis ilmataat paar külmemat ööd, mis külmetas pinnase. Rajameistrile tuli appi ka suusasõber Mati Nurm, kes mitme lõigu kattis käsitsi raja kõrvalt lund peale kandmisega. Ka ilmataat andis lisalund, mis võimaldas rajad sättida sõidukorda ja suusasõbrad rajale kutsuda.

Seoses algava Vanamõisa järve hüppetorni ehitusega tekkis vajadus gümnaasiumi pargis oleva suusaraja muutmiseks. Ehitusalalt ei saa enam suusarada läbi minna ja nii tuli rajale leida teine teekond. Uus lõik on saanud tähistuse ja kogu ringi kulgemise skeem on katlamaja juures olevale infotahvlile lisatud. Gümnaasiumi pargis on 2 suusaringi, neist lähem väike pargiring on enam kui

300 meetrit ja mõeldud suusasõidu algõppeks. Pikema, koos staadionil oleva suusaringi pikkuseks on 1,4 km. Neid ringe omavahel kombineerides saab gümnaasiumi pargis lausa 1,7 km suusasõidu teha. Suusakilomeetrite kogujad saavad ringi pikendada ka liikudes üle staadionisilla Härma suusaringile, mis teeb kogu suusasõidu pikkuseks pea 8 km. Suusatamist saab alustada nii gümnaasiumi juurest kui ka Härma suusaringilt, kuhu pääseb Tõrva-Pikasilla tee 3. kilomeetrilt, Härma terviseraja suunaviida juurest. Suusaringi juures on parkla ja kohe selle kõrvalt saab mugavalt suusatama.

Ja siis ikka see igivana teema, kuidas nii jalutajad kui ka suusasõbrad üheskoos rajale mahuvad. Selleks on lihtne reegel: raja ühes servas on jalgsi liikujate ala, keskel vabatehnika suusarada ja teises servas klassikajalg. Vastavad tähisted ka mitmel pool raja servas seda meelde tuletamas. Suusarajal võib liikuda vaid rajahooldustehnika, muud liiklusvahendit palume seal mitte testida (kuigi esimese lume saabudes, seda siiski tehti).

Suusaradasid hooldab MTÜ Tõrva Spordiselts. Suusaradade info leiab aadressilt www.terviserajad.ee, kuhu rajameister lisab Tõrva radade kohta jooksvalt infot.

GÜMNAASIUMI PARGI 1,4 KM SUUSARAJA SKEEM

12. jaanuaril alustas "Tõrva valla suusaserial 2025", mille osavõistlused toimuvad viiel järjestikusel pühapäeval. Suusasõidud erinevatel distantsidel Härma suusaringil saavad stardi keskpäeval, stradiala on avatud suusaringi parkla juures kell 12-14. Suusasõidule on oodatud ka need, kes võistelda ei taha – avatud on vabaklass, kus aega ei võeta ja paremusjärjestust ei selgitata. Registreerimine toimub kohapeal: suusasõidu stiili annab korraldaja teada enne võistluspäeva valla ja Tõrva Spordiseltsi sotsiaalmeedialehetel.

Tähelepanu!

Seoses vanamõisa järve hüppetorni ehitusega on gümnaasiumi pargi suusarada muutunud. Ringi pikkus ca 1,4 km. Vaata raja skeemi. Staadionilt on võimalik minna 900 meetri pikkuse vahetee läbimisel Härma suusaringile, mille pikkus on 4,3 km.

MIKS JA MIS ON TÕRVAS KÕIGE PAREM?

Suur tagasivaade kahele aastale

Tõrva Teataja tabel 2023. aasta jaanuaris

1. koht – HEAKORD
2. koht – SPORTIMISVÕIMALUSED
3. koht – POLIITILINE STABIILSUS / POLIITKULTUUR
4. koht – HARIDUS
5. koht – ETTEVÕTLUS
6. koht – KOMMUNIKATSIOON
7. koht – TEENINDUSSEKTOR
8. koht – KÜLALIIKUMINE
- 9.-11. koht – KULTUUR
- 9.-11. koht – MEDITSIIIN
- 9.-11. koht – TURISM
12. koht – BUSSILIIKLUS

Egon Ilisson

Tänavu olid sarnaselt kahe aasta tagusega jõulud ja aastavahetus mõnus vaikelu ja niigi uudistest täistopitud ühiskonnas tundus olevat selgelt rahulikum aeg. Vähemalt Tõrva puhul oli näha, et võeti rahulikumalt ning keskenduti maistele tegevustele, näiteks jõulude nautimine pereringis — saab ju ka niiviisi vahetada olulisi uudiseid, mis tihtipeale positiivsemad kui ajakirjandusväljaannete veerudel.

Kaks aastat tagasi jaanuaris tegin siinsamas Tõrva Teataja lehekülgedel kokkuvõtte 12 valdkonnast, mis Tõrva vallas olid minu hinnangul kõige paremas ja halvemas seisus ning õhku sai visatud nii mõnigi hüpotees, mis suunas need sektorid liikuda võiksid. Kaks aastat on väga pikk aeg, millega annab läbi viia erinevaid muutuseid nii ettevõttes kui väikevalla erinevates sektorites.

Selle loo taaskirjutamise üheks argumendiks oli kindlasti see, et sain nii toona, kui hiljem päris usinasti neil teemadel tagasisidet. Meeldivamaid ja vähem meeldivaid

jutuajamisi, mis teinekord venisid isegi tunnipikkusteks, oli üllatavalt palju: kes oli väga nõus antud teemakäsitlusega, kes ütles, et kellelegi oli oluliselt liiga tehtud.

Seekord, kaks aastat hiljem oli seega tabelit kokku panna palju lihtsam, sest inimesed ise on nendel teemadel kõvasti kaasa rääkinud ja andnud mulle otsa kätte. Kindlasti

tunnevad sellest tabelist nii mõnedki ära oma mõtted, mis nende suu ja minu kirjutise läbi on siia jõudnud. Teistele on see aga võimalus lihtsalt kaasa mõelda, kiita heaks või laita maha. Omalt poolt ootan teid alati nende kohta ka toimetusele arvamust avaldama – ehk kahe aasta pärast on juba teie mõtted tabeli koostamisel otsustavaks saanud.

I koht – HEAKORD (eelmise korra koht tabelis – 1)

Eelmise tabeli tipus olnud heakorda ei ole mõistlik sealt kuhugi liigutada. Vaatamata sellele, et heakorraga ei tegele Tõrva vallas ametialaselt just liiga palju inimesi, suudavad nad endiselt olla oma ülesannete kõrgusel. Esimeste päikesekiirtega prügikorje või hilisõhtul laternaivalgel lillede istutamine – mis vaja, see vaja!

Siinkohal siiski väike tõrvatilk meepotis on selle aja jooksul silma hakanud: kogu selle kibekiire töötempo kõrvalt ei jõuta tormimurruga liiga innukalt tegeleda ning seda on kahjuks viimaste aastate tugevad tuuled pillutanud meie metsadesse ja parkidesse omajagu. Lisaks on oma panuse andnud koprad ja üraskid. Ehk oleks siinkohal aeg mõelda valla mõnele palgalisele saamehele, kes tegelekski ainult tormikahjude likvideerimisega ja ohtlikus seisus puude langetamisega?

veendunud, et Heli Otti ja tema tubli tiim säilitavad oma kõrge taseme ning saab ehk isegi abikäsi juurde.

II koht – HARIDUS (4)

Tõrva vallas on hariduse reformimine tekitanud palju vastakaid arvamusi – see näitab, et valdkond läheb inimestele väga korda. Ma olen seda ka juba varem toonitanud, et hindan Tõrva vallas antavat haridust ja õpetajaid kõrgelt. Tõrva abiturientid on oma eksamitulemustega alati maakonnas ja kogu vabariigis esirinnas ning õppimine on siin populaarne.

Kuna mul eelmisel aastal avanes võimalus anda koolitunde asendusõpetajana ja sel aastal olen olnud valikaine õpetaja, siis tajun asju ehk veel veidi paremini kui kaks aastat tagasi. Ma näen õpetajate pingutust vaatamata sellele, et õpilaste suhtumine neisse jätab kohati päris palju soovida: labased solvangud koridorides või

vad tulemused) ja nende tugevat närvi (mida näitab nende siiski veel positiivne ellusuhtumine) ning loodan, et nende motivatsioon mitte iialgi otsa ei saa!

III koht – KOMMUNIKATSIOON (6)

Ilmselt paljud teist ei tea seda, mida on suudetud viimastel aastatel ära teha Tõrva valla üldise kommunikatsiooni valdkonnas. Kuna minul on see teadmine olemas, siis oleks patt jätta see valdkond esikolmikust välja. Eriti arvestades seda, et kommunikatsioonispetsialisti amet sunnib tihtipeale tegelema ka nende asjadega, mis jäävad "halli alasse".

Ma olen Tõrvat oma kodupaigaks pidanud selle aastatuhande algusest ja arvan, et meil ei ole olnud nii kiiret ja asjakohast kommunikatsioonialates sellest, kui Marianne Sokk alustas. Ja mitte ainult uudisnupukeste kiirel valmimisel ja presiteadete koostamisel, vaid üldiselt hõl-

Tõrva Vallavolikogu pidas aasta viimase istungi pidulikult.

kindlasti päästerõngaks inimestele, kellel on kiirelt abi vaja või kes soovivad küsida infot, mida kusagilt mujalt kätte ei leia. Muidugi selliste gruppide puhul on vaja tugevad administreerimist, et need ei muutuks hiljude müümise platsiks, mis ajapikku peletab infootsija lihtsalt eemale.

IV – SPORTIMISVÕIMALUSED (2)

Sportimisvõimalused langesid tabelis kaks kohta. Ehk isegi seetõttu, et võimalused on juba varasemalt loodud – ole hea ja kasuta. Aga kui on head võimalused, siis võiks läbi selle pakkuda ka head spordielamust, mida meil vallas paraku on natukene vähe. Meil on omadele väga ägedaid ühismatkasid ja suusasõite, võrkpalliturniire ning kettagolfi võistlusi, aga nende puhul me ei näe Tõrvas ala tiptaset. Suurimaks oma ala tasemenäitajaks võiks tuua ehk välja petankivõistlused, kus gümnaasiumi parklas võtavad mõõtu Eesti absoluutsed tippmängijad ja mitmekümnekordsed vabariigi meistrid. Kergejõustikupäeval nägi pikki aastaid samuti maailmataset.

Siinkohal võiks olla samm edasi mõne suurema võistluse Tõrva toomine, nagu oli aastaid tagasi näiteks rannavolle Eesti meistrivõistlused. Nüüd, kui valmimas on Vanamõisa järve uus hüppetorn ja vabaõhuujula saab korrastatud, siis miks mitte ei võiks olla teemaks suvised vettühpete Eesti meistrivõistlused (hoolaua lisamine tornile on loodetavasti projektis kavandatud). Talvel aga võiks sihtida esialgu talujuumise tippvõistlusi. Päris suurte spordistaaride Tõrvas võistlemise puhul oleks ehk kõige reaalsem kaheksa kettagolfi maailmameistri Kristin Läti (endine Tattar) meelitamine oma tiptaset näitama ja kohalikega koos üks võistlus maha pidama.

Ma pean väga oluliseks just seda, et noored näeksid oma eeskujusid siinsa-

mas kohapeal ja ehk avaneks võimalus ka nendega mõõtu võtta. Mul on ülihea meel, et Magnus Kirt on alati kohal, kui on vaja noortele auhindu jagada või JK Tõrva kutsub siia külla endiste aegade kuulsuseid näpunäiteid jagama. Magnuse valvsa pilgu all pigistab laps ikka mõne sajandisekundi stopperilt maha või lisab kaugushüppes paar sentimeetrit. See vaimustus, mis on noorte inimeste silmis oma iidoleid nähes, on imetlusväärne. Kui nendega saaks veel samas viskesektoris või palliväljakul võistelda, oleks vaimustus ilmselt mõõtmatu. Ma ei salga, et tänavu suvel Viljandis rannavollesarjas osaledes tekkis mul isegi veteransportlasena Eesti parima võrkpalluri Märt Tammearu ja mitmete teiste Eesti tippmängijatega platsi jagades kuidagi erilisel hea tunne. Mõelda vaid, milliseks unustamatuks emotsiooniks võiks see olla noortele kolleegidele, kui oma ala tipud neile pärast mängu kiitust jagaksid või lihtsalt nende sooritusi platsi kõrvalt jälgiks.

V koht – POLIITILINE STABIILSUS / POLIITKULTUUR (3)

Meil on tugev volikogu ja üksmeelne vallavalitsus. Sellest piisab, et niigi ärevatel aegadel oleks kohalikul tasandil stabiilsus ja teadmine, et ei toimu mingit pidevat "lehmakauplemist". Viimastel aastatel on vallavanem ja volikogu esimees esinenud avalikult tihtipeale tandemina – eelmise tabeli koostamise ajal olid volikogu esimehe töötulemused pigem nähtavad volikogu saalis ja vähem volikogu esindamisel avalikel üritustel.

Tänavu on valimiste aasta ja üks kriitikaämbrid juba on nurgast välja võetud ning äramärkimist väärivat materjali vaikselt koguneb. Samas on aegade jooksul Tõrva poliitika aktiivselt kaasa löövad inimesed (ükskõik, millist pooltust nad esindavad) jäänud vägagi viisakateks

Mobiilsed meditsiinikabinetid on võimalus tiptasemel meditsiini tuua igasse Eestimaa paika. Fotol Tõrva laste jaoks kohale sõitnud hambabuss.

Osav saamees suudab ilmselgelt oma päevatöö tulemina lõigata rohkem küttematerjali kui on tema palgakulu. Lasta lihtsalt metsa või otsapidi jõkke mõni vägev puu ära mädaneda tundub ka natukene raiskamine. Ma usun, et kõigest paari aastaga teeksid valla saamehed tormis murdunud puude väärindamisega tegeledes väga palju ära. Seda nii silmailuks kui ka küttepõuvarude täiendamiseks. Kuigi omavalitsuste kuulub marginaalne osa metsamaast, siis ainuüksi Tõrva linnas asuvates metsades jagub tegevust väga pikaks ajaks, mis siis veel ülejäänud valla metsatukkadest rääkida. Ma olen 100%

õpetajate vastu haukumine põlvepikuste poisikeste poolt on tänapäeva julm paratamatus. See ei peaks nii olema, aga kuna õpetajatel pole väga hoobasid selliseid asju karistada, siis tekib lastel karistamatus tunne. Gängsterliku oleku ja vooimehe suuga tegeledes on loomulikult kodu peegeldused, aga õpetajad ei peaks seda taluma. Seetõttu, et õpetajad on kõigest sellest üle ning üritavad ka kõige sõnakuulmatumatele heaga selgeks teha oma ainet või käitumisreegleid, panin ma hariduse teisele kohale. Ma imetlen Tõrva Gümnaasiumi ja Tõrva Kooli õpetajate tugevat ainetundmist (mida näita-

matusel valda puudutava info osas. Ma ei salga, et olen pidanud avalike suhete juhte vallavalitsusi ühte koos hoidvaks liimipulgaks. Nad on tegelikult väga suureks abiks iga valdkonna inimestele, kes vaid oskavad nende oskuseid ära kasutada. Nüüd on Marianne värske ema, aga tema hea vibe (võnge – toim.) hõljab endiselt vallavalitsuses ning tema koha üle võtnud Ingeri on loodetavasti vähemalt sama tegeus.

Valla koduleht ja Facebook reageerivad endiselt kiiresti, kohalikud grupid, näiteks „Tõrvakas“, annavad selle kõrvalt ka teistsuguse infoväljundi. Viimased on

ja suudavad üle huulte isegi tunnustust poetada. Eks oskus kaotada on teinekord palju enam küünlaid vääriv kui oskus võita. Kaotuste puhul hakatakse aga ka üsna ruttu padruneid koguma, et oleks moona võitjatel elu kibedaks teha.

Paraku ikka satub poliitikasse lapsesuid või liialt reljefse väljendusstiiliga inimesi, aga üleüldine Tõrva Vallavolikogu liikmete vaimne võimekus on tähelepanuväärselt kõrge. Ja see ongi see, mida ühelt volikogult oodata – et oleks nooremaid ja vanemaid, paremaid ja vasakuid ning võimalikult palju erinevate eluvaldkondade esindajaid. Aga eelkõige seda, et nad oleksid aktiivsed, hooliksid ega laseks ka seeläbi igasuguseid utumõtteid ja läbimõtlematud ideid liiga lihtsalt reaalsuseks saada. Mõne koha võrra langes antud kategooria tabelis seetõttu, et ma ei oleks päris kindel, kas tänavused valimised ikka ilmingimata on viisakad ning üksteise poole kergitatakse kaabut ja tehakse kniksus. Alati on olemas oht, et asjad lähevad räpaseks – tegu on ju ikkagi poliitikaga.

VI koht – KÜLALIIGUMINE (8)

Nagu ka ütlesin eelmisel korral, siis küla-liikumine kulgeb sellisel kursil, et tõusta tabeli kõige teravamasse tippu. Taagepera, Ritsu, Karjatnurme, Hummulu, Riidaja, Koorküla, Ala ja teised aktiivsed külad on võtnud ohjad tugevalt pihku ning pikisilmi valitsuse või rikka Kanada vanaonu abile lootama pole jäänud. Sädeinimesed teevad ja toimetavad koos külaelanikega ning see koostegemise rõõm ongi peamine eesmärk. Ehk ka väike konkurents külade vahel on innustanud jälle paremaid üritusi korraldama ja kaasama ka naaber-külad elanikke neist osa saama.

Ainus põhjust, miks ma ei tõstnud teemat viie parema hulka, on see, et kahe aastaga ei ole liiga palju uusi liikumisi esile tõusnud. Quo vadis, Helme? Meie piirkonna kõige pikaajalisema ja kuulsusrikka aialooga kants elab justkui täielikus vaikuses. Kas 15 aastat tagasi valdade ühinemise teemadel päris jõuliselt mängu dikteerinud Helme vald ja selle nimi mitte ainult ei hakka tasahilju oma sära kaotama, vaid saab niimoodi jätkates pelgalt reaks ajalooürikutes? Ma väga loodan, et Helme tõuseb taas rohkem pildile ja seega

Wagenkülli imedemaa oli suurepärase näide, kuidas ideaalselt sobisid kokku idee, teostus ja turundus.

garanteerib selles tabelist küla liikumistele oluliselt parema koha.

VII koht – MEDITSIIIN (9-12)

Just need vahepealsed kaks aastat on selles osas olnud kõige enam murdelised – uus tervisekeskus löi Tõrva jaoks hoopis teise dimensiooni. Mis meil veel puudu on elulistest vajadustest? Ülejäänud tunduks kõik justkui enese hellitamise ja luksusena. Mitte et mõnusat teatriraali või täismõõtetmes jalgpalliväljakut meil vaja

poleks, aga need oleksid juba privileegid. Needki privileegid on palju nauditava-mad siis, kui tervis on korras.

Alguses ei saanud ehk tervisekeskus end päris hästi vedama – oli veidi segadust ja küsimusi, aga nüüd on asjad juba kenasti sisse tööatunud. Eks ikka peab aegajalt võtma ette visiite Tartusse või mujale, et kõik terviseuured diagnoosimist või lahendust leiaksid, aga heal tasemel elementaarne arstiabi on meil käepärast. Ja mitte ainult – meil on olemas lisaks pere- ja üldarstidele ka ämmaemandad, naistearst, füsioterapeut, psühhiaater, psühholoog, vaimse tervise nõustaja, radioloogiatehnik jne.

Aegajalt käivad siin ka mobiilsed arstikabinetid nagu meeste- ja nahaarst – äärmiselt hea meel on tõdeda, et huvi nende vastu on väga suur. Kui eelmisel korral tõin esile positiivset võtmes veterinaarmeditsiini, siis ehk oleks nüüd juba mõõtmatuks kasvanud isu arvestades samm edasi loomakliinikule tänapäevaste ruumide leidmine.

VIII koht – TURISM (9-11)

Nagu ka eelmine kord sai kirjutatud, siis turism on valdkond, kus aastal 2023. tundus, et tehakse kõige tõsisemaid jõupingutusi. Omavalituse ja eraettevõtjate koostöö on selles sektoris ka ilmselgelt mõlemale kasulik. Vallale on hädavajalik, et meil oleks siin nii majutus- kui tegevuspaigad ning ettevõtetele on oluline, et vald oleks piisavalt atraktiivne, et siia turiste tuleks. Kaks aastat tagasi jättis turist maha 150 eurot päevas, millest suur osa jäi ööbimispaikadesse – arvata võib, et need summad kohe kindlasti vähenenud pole. Tänu ööbimisvõimaluste lisandumisele on nüüd palju suurem tõenäosus, et sellest suur osa jääb meile valda.

Täielik imedemaa on muidugi Wagenküll – sellist turismimekat nagu oli suvine võlumaa annab ikka ajaloost otsida. Selle krooniks nimetati Wagenkülli tegevjuht Jan Oscar Veidenberg maakonna kultuuripärliks. Samas, vaatame toele näkku – seal kõrval asuv Mulgi Elamuskeskus tunduks Wagenkülliga võrreldes justkui läbikukkumine. Tegelikult on keskus külastajatelt omajagu posi-

IX koht – ETTEVÕTLUS (5)

Ettevõtlust kukutasin tabelis kõige enam ja sellel on väga lihtne põhjus: midagi uut ja mängumuutvat vahepeal valda juurde tekkinud pole. Kõik need eelmiselgi aastatel eesrindlikud olnud Combiwood, Helme Graanul, Valga Puu, Tõrva Tarbijate Ühistu, Skan Holz Helme, Chaga Health, Ferron AKR, Venso, Raindesign, Arel Plus, Wagenküll, Hummulu Agro, Tõntso Agro, Vilsu Anguse, Puide Talu ja paljud teised, kellest oleme ka varasemalt rääkinud, on endiselt omal kohal.

X koht – TEENINDUSSEKTOR (7)

Olen alati hinnanud kõrgelt teenindussektori töötajaid ja teen seda ka edaspidi. Siinkohal on aga kukkumise põhjuseks see, et nende toredate ja töökatte inimeste palgad ei jõua järele nende tööpanusele. Vähe sellest, et nõudlikud kliendid tekitavad igapäevast stressi, kui näed kuu lõpus palgalipikut, siis annab see liisaannuse meelehärmi. Kindlasti on neid, kes töötavad antud sektoris seepärast, et kusagil mujal on raske jalga uksevahele saada, aga kindlasti on ka neid, kes teevad seda, sest neile see tööpoolest väga meel-

on halvasti, riiki ja omavalitsusi kultuur ei huvita ja inimesed tänavalt ei tule kvaliteetkultuuriga kaasa. Teisalt on ka tarbijate ootused kultuurile kõrged – näiteks Tartu 2024 Euroopa kultuuripealinna projekti puhul oodati Eestisse ikka vähemalt olümpiamängudega võrreldavat pidu ja pillerkaart. Reaalsus võis paljude jaoks jääda tagasihoidlikumaks.

Ehk veidigi motivatsiooni annab kulturnikele juurde, et kultuur on eluala, kus rahaliste puudujääkide korvamiseks jagatakse vähemalt diplomeid ja aunimetusi. Viimasel ajal on hakatud sealjuures mär-

Tõrva valla kultuuri- ja spordiinimesed seisid Valgamaa tänuüritusel nagu kombeks ölg öla kõrval. Foto: Paul Poderat.

Ka väikettevõtjad on olnud tublid ja majanduslike turbulentsidega võideldes suutnud enamasti jalgele jääda. Nii mõnedki julged on jätnud päevatöö ja liitunud nende ridadega. Aga ikkagi on aastast aastasse ettevõtjate tänuüritustel samad nimed ja näod. Väga vähe on valda (ja maakonda üldisemalt) lisandunud täiesti uusi tegelasi ja peamist tooni annavad Tõrvaga juba pikalt seotud olnud inimesed ja firmad. Ühest küljest näitab see meie olemasolevate tugevust, et turule ei ole lihtne tulla, aga teisalt ilmselt ka mõningast huvipuudust meie kui investimiskeskonna suhtes. Kas Helme tööstusala võiks olla järgmisele suuretõttele sinne sildumispaik? Võimalik, et see lööks korraka kärke – looks rohkelt uusi töökohti ja ärataks kohaliku küla taas oma hiilgeaegade vääringsusse.

Aga tegelikult on meie ettevõtjad ka paganama tagasihoidlikud. Siim Kabrits teeb oma tehastes tuure väga tähtsatele otsustajatele ja investoritele üle kogu maailma, aga jääb seejuures vägagi vaoshoituks. Aga need šaikide ja teiste kroonitud peade külaskäigud koos delegatsioonidega, kes haldavad mõõtmatus kogustes rahalisi ressursse, tasuvad loodetavasti varem või hiljem Tõrvale ära. Keegi neist ikka lööb mingil hetkel lipu maasse ja ütleb "siia saagu uus tehas" või "kuidas me saaksime selle ilusa väikelinna arengule kaasa aidata?".

Seniks aga, kuni ei tule meie valda mõnda uut vähemalt 50-100 töökohaga ettevõtet või selle filiaali, peame me ikka ja jälle kuulma arengukava koosolekutel ühte ja sedasama "tasuvate töökohade lisandumise" lauset. Näiteks mainis novembrikuu lehes 20st vastanud volikoguliikmest tervelt 15 valla helge tuleviku tagamise märksõnana ära töökohtadesse ja ettevõtlusesse panustamise teema. Siia sektorisse kulaks igatahes üks suur töövõit üsna ruttu ära.

Näiteks on poemüüjad meie poodides küll väga pikaajaliselt vastu pidanud ja ainult hambad ristasid seda tööd teha ei suuda lõpmatuseni keegi. Eriti kui kodus sotsiaaltoetuse peal istumise ja töö tihtipeale kasimatu ning ebaviisakate klientide teenindamise vahe ei olegi rahaliselt nii müstiliselt suur.

Teenindussektori kvaliteet on meie vallas pigem tabeli ülemises pooles, aga töötasud tirivad selle põhja. Ega sellele ei aita kaasa ka folklooriks saanud hinnang "mis ma siis teen, kui töö kaotan? Lähem Maximasse kassapidajaks või?". See ei tulene teips mitte sellest, et kassapidajad poleks tublid, vaid sellest, kui piinlikult alamakstud nad on. Seega on vaja liikuda suunas, kus teenindussektori ametikohad oleks rohkem au sees. Seniks aga jõudu neile teenindajatele, kes on oma positiivse suhtumisega üle nii palganumbri kui ka ebaõiglaselt negatiivsetest ühiskondlikest vaatenurkadest.

XI koht – KULTUUR (9-11)

Ma tajun, et selle asjaga on üleüldiselt natukene paremaks läinud: külaseltsid korraldavad üha rohkem erinevaid koosviibimisi, kust ei puudu tasemel esinejad ja muud kultuursed tegevused. Kontserdikorralduses näitavad head eeskujud mõisad ja lossid.

Samas laiutavad paljud kultuuriinimesed ise käsi ja küsivad, et kus meil see kultuur siin Tõrvas on? Nad küll teavad, et see on meie kultuursed inimesed ja kollektiivid, aga nad ei pea siinkohal silmas sisu, vaid vormi. Kus meil siis ikkagi on kultuurimaja?

Eks ole ikka tihtipeale nii, et spordi- ja kultuuriinimesed peavad ala, millega nad tegelevad, vaikimisi ülimaks teistest, aga eks see näitab, et nad ajavad oma asja südamega. Nad kaitsevad oma kutsumust kasvõi viimse veretilgani. Samas võhiklikule kõrvaltvaatajale on koorilaul, rahvatants ja puhkpillikontsert kõik üks kultuuripuha. Kultuuriinimeste jutust kolab paraku peaaegu alati läbi taak, et asjad

kama ka tagasihoidlikke ja suures pildis mitte nii väga aupaiust otsivaid inimesi. See, et on neid, kes üksteist hommikust õhtuni võidu erinevatele preemiade kandidaatideks esitavad, on alati olnud, aga aumärke on hakanud jagama ka teistele. Ka auhindade jagamise komisjonid on üha rohkem ise leidnud väärt kandidaate.

Kultuur tõuseks tabelis hoobilt, kui ma tajuksin kultuuriinimeste enda rahulolu tõusu ja usku sellesse, et nüüd on Tõrvas kultuuriga lõpuks hästi või vähemalt natukene paremini.

XII koht – ÜHISTRANSPORT (12)

Me ei pea igat inimest viima bussiga meli korda päevas tema metsatalu ukseni, aga omavalitsuste sisene transport võiks olla vähemalt sellisel tasemel, et elementaarne logistika toimiks. Auto võiks olla privileeg, mitte hädavajadus ehk kõik toimingud võiks tehtud saada ka ilma juhilube omamata. Ja no eks kuidagimoodi saab ka, aga ikka jube tülikas on. Üks Hummulu kandi eakas kirjanikuhärra on hea näide sellest, et tegelikult jõuab igale üritusele ja kõikjale maakonnas, kui on aega ja oskusi osavalt ühistransporti ära kasutada. Aga kõigil ei ole kahjuks nii suurepärase võimega logistilisi imesid korda saata.

Meil on olnud selles teemas ka väga innukaid eestkõnelejaid, näiteks Neeme Sihv, aga paraku ei ole kõik head plaanid reaalsuses edukaks osutunud. Buss+rong lahendus Tallinnasse jõudmiseks on igatahes minu arvates väga teretult ja küllalt kiire kombinatsioon. Lisaks saavad need, kelle töö sisaldab arvutitunde, rongis ka täitsa korralikult tööd teha.

Valga poole saame küll bussiga kümme korda päevas, aga Tartusse on mõned üksikud reisid, Otepääst rääkimata. Hommikuti on aga Tartu buss nii täis, et mõnigi inimene peab vahetult püsti seisma. Juhtub ka seda, kui bussijuht reisija nõutu näoga suisa bussist maha peab jätma. Selles valdkonnas on vaja veel kõvasti matemaatika ja peamurdmist, et me oleksid lääneriikidega kasvõi veidigi võrreldavad.

Ülevaade Mulgi Elamuskeskuse 2024 aasta tegevustest

11 000 külastajat teavad, kes on mulgid ja kus asub Mulgimaa.

Kõige suurema külastusega kuud olid juuli ja august, kus kahel kuul käis kokku 5000 inimest. Meeldivalt palju ehk üle 1000 huvilise külastas keskust ka juunis ja septembris ning peaaegu 1000 külastajat nautis elamusi ka detsembris.

Pooled külastajad tulid kohale gruppidena (200 gruppi), tellisides nii giiditeenust, töötubasid kui toltlustust.

Suuremad külastajanimbrid kaasnesid ilmselt meie naabrite Wagenküllil imedemaaga seoses juulis ja augustis. Septembris oli külastusmagnetiks Mulgide aastalaat, samuti kooligrupid, kes osalesid erinevates õppeprogrammides. Detsembri kaks esimest nädalat olid aga täidetud laste naeru ja lauluga, sest üle 600 osaleja nautis Mütas Mati Jõule nii õues kui suures ekspositsioonihooes.

1500 kg mulgi putru.

Oleme väga tänulikud oma koostööpartnerile Ele Roosimaale, tänu kellele oli meil avatud juunist kuni oktoobrini igal külastuspäeval kohvik. Menüü on rangelt mulgipärane ja koosneb Mulgi pudrust, Mulgi korpidest ja kamast. Kõige suurem hitttoode oli suvel Mulgi korp, mida inimesed kümnete viisi lisaks kohapeal söömisele ka kaasa ostsid. Paljud reisikorraldajad tulid oma erinevate gruppidega taas meie juurde just toidu pärast.

11 sündmust, 8 erinevat teemaprogrammi, 4 näitust, looduslaager ja heliseva metsa installatsioon.

Aasta algas ülmenuka kelgukoorte sündmusega. Kevadel tegime talgud: pügasime lambaid, istutasime ja külvasime. Mai lõpus pidasime 1. tegevusaasta sünnipäeva ja käisime Pelli kivi juures head aastat keskusele soovimas. Suvel tegime heina ja korjasime ravimtaimi. Sügisel austasime Marie Sapast ja valmistasime tema retseptide järgi taimetoite. Kevadel ja sügisel toimusid Eesti Rahvakultuuri Keskuse toetusel töötoad käsitööhuvilistele.

Ekspohoones olid alates juunist Ülles Rosenbergi muinasjuturaamatute illustatsioonide näitus. Septembris alates kaunistas aknaid Anu Tauli muusika maalide kogu, oktoobrist on majas üleval Enno ja Enn Alliku maalid ning graafika ja novembrist kuni aprillini ehivad meie konverentsiruumi kiviseinu Laine Vetti-ku imelised vaibad.

Oleme oma külastajaid rõõmustanud erinevate programmidega: kõige populaarsemad on olnud talutööde- ja linaprogrammid. Suvel käis palju inimesi osalemas programmis "Loitsud ja maagia Mulgimaal", sügise poole on populaarne olnud "Tervis ja vägi Mulgimaa taimedest". Jahedamate ilmadega on soovitud töötubasid, kus tehakse koos Mulgi korpe ja lihapiirukaid. Samuti on paljud gruppid valinud mõttemustritega tegelemise töö-

toa. Noortega sai isegi 700 meetri kaugusel Ämmesoost nii jõhvikaid kui ka teisi söödavaid taimi korjatud ja nendest erinevaid toite valmistatud.

Mulgi Elamuskeskus kui Mulgimaa Loodus- ja Päriskultuuri Hariduskeskus, kus poole aastaga käis üle 1000 lasteaia- ja koolilapse.

Aasta lõpus andis riik teada, et Keskkonnaamet lõpetab keskkonnahariduse andmise. Sellega seoses on Valgamaale jäänud vaid Valga Muuseum ja alates septembrist ka Mulgi Elamuskeskus kohaks, kus lasteaia- ja kooligrupidel on võimalus õppekava toetavaid haridusprogramme saada. Poole aastaga oleme pakkunud nii Mulgi kultuuri kui loodusharidust toetavaid õppeprogramme 20 grupile. Detsembris toimunud jõuluma "Mütas Mati jõulud", kus osales 32 gruppi, sisu oli samuti pigem hariduslik kui lihtsalt meelelahutuslik.

52 gruppi külastas Mulgimaal ligi 70 väikeettevõtjat.

Tänu meie külastajuhil Jaanika Toome kokkupanud marsruutidele külastasid grupid üle Mulgimaa ligi 70 väikeettevõtjat. Nende seas olid talud, külamaad, mõisad, kirikud, häärberid ja lossid. Kokku käis nendel külastustel pea 1200 inimest, kes kõik jätsid Mulgimaale otseselt kuni 100 000 eurot tulu, mis sisaldab

Programm „Tervis ja vägi Mulgimaa taimedest“. Foto: Jaanika Toome.

nii osalustasid, toltlustust, töötubasid, bussitransporti kui kohaliku toodangu ja käsitöö ostmist.

Mulgimaa reise kasusaajateks oli Helme vallas 14, Mulgi vallas 20 ja Viljandi vallas 25 kohta.

Uueks suveks on Mulgimaa reisele juba teinud broneeringu grupid Soomest, Jaapanist ja Saksamaalt. Tuleb aktiivne kultuuriaasta.

Mulgi Elamuskeskus turundab tervet

Mulgimaa, olles samas ka turismiinfopunkt, kust suuname külastajaid üle Mulgimaa laiali. Meie tubli külastajuhil abi Siiri Viitkari reklaamvideod ja sündmuste kajastused jõuavad tuhandete vaatajateni nii kodu- kui välismaal. Tuntus tuleb tasapisi – seda on näha ja tunda iga uue tegutsemiskuu järel.

2025. aastal soovime keskuses teha põhjaliku külastajauringu, millest selguks kogu tulu, mis meie külastajad Mulgimaaale jätaavad nii poes-kaikude, kütuse ostmise, majutuse, toltlustuse ja muude lisateenuste näol. Ja uskuge – need numbrid tulevad päris suured!

Vaadake meie kodulehte aadressil www.mulgielamuskeskus.ee ja jälgige Facebooki postitusi märksõna "Mulgimaa elamuskeskus" järgi, sest uuel aastal on meil plaanis põnevaid sündmuseid kogu aastaks.

Ly Laanemets, Mulgi Elamuskeskuse tegevjuht

Tõrva Raadio jõuluraadio on selleks talveks lõppenud!

Jõuluraadio oli seekord eetris 20. detsembrist 1. jaanuarini, rõõmustades kuulajaid jõulumuusika, looside ning muidugi väga erinevate ja põnevate saadeteaga.

Eetris kõlasid kümmed intervjuud, alustades detsembrikuus Tõrvas ja sell lähistel sarnatud jõulumaaedest kuni traditsioonilise Tõrva vallavanema intervjuuga. Kõiki neid saab ka pärast raadiohooaja lõppu kuulata meie järelkuulamisest, mille leiab meie kodulehelt.

Raadios said esimest korda kaasa lüüa ka Tõrva Raadio Akadeemia noored liikmed, kes proovisid kätt muusika- ja jutu- saadete ning pälvisid Tõrva Raadio lõpupeol parima uue tulija kolleegipremia.

Praegust jõuluraadio 22. hooaega vedas Sirli Pippa, kelle sõnul oli see tema viimane kord peatoimetajana, sest nüüd saab raadio vedamine noortele üle antud. "Usun, et meie aktiivsetest noortest liikmetest tuleb kokku üks väga äge toimetust!" sõnas Sirli Tõrva Raadio 22. hooaja lõpupeol, julgustades noori ikka raadiot edasi tegema.

Tõrva Raadiol ja selle tegemisel saab ka hooajaväliselt hoida silma peal meie sotsiaalmeediakontodel @torvaraadio ning kodulehele kaudu aadressil www.torvaraadio.ee.

Kohtumiseni suvel ja nautige Tõrva Raadiot ikka järelkuulamisest!

Tõrva kino on jätkuvalt populaarne meelelahutuspaik

Karl Kirt

Tõrva kino Koit on nüüdisajal järjepidevalt pakkunud kinoteenust rohkem kui kuus aastat ja saavutanud inimeste seas olulise koha meelelahutuspaigana, kus lisaks filmivaatamisele on võimalik korraldada ka üritusi, konverentse, rahvakohtumisi ja pidusid.

Tõrva kino on siiski säilitanud oma peamise funktsiooni, mis on kõrgetasemeline kvaliteetsete filmide näitamine. Lisaks linastuvad meie filmid kõik samaaegselt teiste Eesti kinodega. Ühtekokku käis külastajaid kinos eelmisel aastal 6428, mis on küll vähem kui 2023. aastal, kuid see on tihti otseselt seotud kinodes linastuvate filmide ja nende üldise turundamisega.

Igal aastal on kõige populaarsemad filmid kas Eesti filmid või eestikeelse dublaaziga linasteosed. 2024. aasta kolm kõige populaarsemat filmi olid „Tulnukas

2 ehk Valdise tagasitulek 17 osas, „Mina, Supervaras“ ja „Elu ja armastus“.

Vaatamata sellele, et järjest enam on filmiteenused lihtsasti kättesaadavad läbi voogedastusplatvormide, ei asenda see siiski kinoelamust, kui filme saab vaadata koos tippklassi heliga laialt ekraanilt. See annab paljudele filmidele erilise tunnetuse ja sügavama sisu.

2025. aastal jätkab Tõrva kino Koit iganädalase filminäitamisega: juba jaanuaris linastub Kuldgloobuse võitnud Läti tegijate animatsioon „Vooluga kaasa.“ Eesti filmidest saab sel aastal näha filme „Pikad paberid“, „Must auk“, „Aurora“, „Igavene suvi“, „Jan Uuspõld läheb koju“ ja „Fränk“, kus kaasa teeb Tõrva noormees Oliver Kõvask. Aasta lõpus kostitatakse meid Avatari filmiseeria kolmanda peatükiga.

Tõrva kino Koit viib alates 1. veebruarist sisse ka 65-aastastele ja vanematele kinokülastajatele mõeldud sooduspiletid,

mida on meie käest varasemalt küsitud. Jätkuvalt pakume soodustusi peredele. Tahame hoida kinopileti ja -teenuse võimalikult soodsana, et oluline kultuuriharu oleks kättesaadav kõigile.

Selleks, et teenus oleks võimalikult kvaliteetne, tegime aasta lõpus kampaania, millega sai nõ „osta“ kinotooli. Kampaaniaga kogusime raha uue popkorni- masina ja kott-tolmuimeja soetamiseks, millest viimane on nüüdseks juba kohal. Täname siinkohal ka valda toetuse eest ja kõiki, kes endale kinotooli soetasid.

Kino tahab tänada väga partnereid, kes aktiivselt oma üritusteks kinoruume kasutavad. Hea meel on, et filme saavad näha ka Tõrva Kodu elanikud, kes aktiivselt kinoelamusi naudivad. Heaks koostööpartneriks on ka Tõrva valla lasteaiaid ja noortekeskus. Kino tänab ka jätkuvalt Tõrva valda panustamise eest.

2025. aasta tuleb kinos põnev. Jälgi meie sotsiaalmeediakontosid ja näeme kinos!

POPIMAD FILMID 2024

1. TULNUKAS 2 EHK VALDISE TAGASITULEK 17 OSAS - 405 VAATAMIST

2. MINA, SUPERVARAS 4 - 400 VAATAMIST

3. ELU JA ARMASTUS - 261 VAATAMIST

4. VAIANA 2 - 243 VAATAMIST

5. VARI - 231 VAATAMIST

6. PAHUPIDI 2 - 208 VAATAMIST

7. KINA JA YUK: POLAARREBASTE SEIKLUSED 207 VAATAMIST

8. GARFIELD - 190 VAATAMIST

9. EI IIAL ENAM - 159 VAATAMIST

10. KUNG FU PANDA 4 - 155 VAATAMIST

WingWave

Rokkmuusika austajatele: Tõrvas kõlavad Led Zeppelini ikoonilised lood

21. veebruaril kogunevad roki-sõbrad Tõrva klubisse Juudas, kus lavale astuvad kaks omanäolist kooseisu – värsked Eesti bänd WingWave ja Led Zeppelini tribuutbänd Red Zeppelin. Kontsert on osa tuurist, mis viib mõlemad kollektiivid kuude Eesti linna, pakudes kuulajatele nii värsket kui nostalgilist roki klassikat.

Red Zeppelin keskendub Led Zeppelini ajatute lugude taaselus-tamisele. Nende repertuaari kuulu- vad sellised klassikalised hitid nagu "Stairway to Heaven", "Whole Lotta Love" ja "Black Dog", aga ka mõned vähemtuntud palad tõelistele fän- nidele. Tribuutbändi teeb eriliseks

naisvokalist Kristi Täheste, kes on tuntud Eesti rokkbändist No More Fridays. Red Zeppelini esinemised on leidnud tunnustust nii vanema generatsiooni kuulajate seas, kes on kasvanud üles Led Zeppelini muu- sika saatel, kui ka nooremate hul- gas, kellele see on võimalus avasta- da roki kuldajastut. Hiljuti naases bänd edukalt tuurilt Baltikumis, kuid seekord on tegemist esimese suurema Eestisese tuuriga.

Bändi kitarrist Grigori Rõzuki sõnul on Red Zeppelini kontserdid justkui ajarännak, mis aitab mõis- ta, miks Led Zeppelini looming on jäänud relevantseks ka tänapäeval. "Meie jaoks on oluline hoida Led

Zeppelini muusika elus ja pakkuda inimestele võimalust kogeda seda jõudu ja energiat, mida nende loom- ing endas kannab," ütles Grigori.

Lisaks astub lavale WingWave, värsked tulija Eesti muusikamaasti- kul, kelle looming ühendab roki-, funki- ja popielemente. Veebruaris ilmub nende debüütalbum "Energy release", mille loomine on kestnud üle aasta. Albumit on miksinud Eesti tunnustatud helimeister Kaa- rel Tamra ja lõppviimistlus on tehtud rahvusvaheliselt tunnustatud Tony Lindgreni poolt, kelle tööde hulka kuuluvad ka artistid nagu Billie Eilish ja Sepultura.

Kontsert Tõrvas on osa tuurist,

mille eesmärk on pakkuda kuula- jatele mitmekülgset rokielamust, tuues kokku nii vanema kui ka noorema põlvkonna muusikasõb- rad. Tuur tähistab ka laiemat püüd- lust elavdada Eesti live-muusika kultuuri, mis on viimastel aastatel olnud mõnevõrra tagasihoidlikum.

Red Zeppelin ja WingWave esi- nevad 21. veebruaril Tõrvas klubis Juudas. Kontsert algab kell 20. Pilet maksab 10 eurot, mida on võimalik soetada nii kohapealt kui ka www.piletikeskus.ee platvormilt. Öhtu pakub tõelist rokielamust kõigile, kes hindavad nii nostalgiat kui ka uut Eesti muusikat.

Sõbrapäeva Mulgi Reiv on järjekorras viies!

Sõbrapäeva Mulgi Reiv on sel- le sündmusesarja viies vaatus, mille kallal juba täna korraldus- meeskond toimetab ja mida õige varsti külastada on võimalik.

Esimene Mulgi Reiv "Kigi Pühakide Ödak" toimus 2023. aasta ok- toobris Ritsu Kultuuriuulus. Samas kohas korraldati 2024. aasta mais "Walpurgi ÖÖ" teemaline sünd- mus. Suvel koliti kolmanda ürituse raames alternatiivse metsalavana Tõrva tantsumäele, mis oli osa Tõr- va Tule-Päevade programmist. Nel- jas Mulgi Reiv ehk "Kigi Pühakide Ödak" toimus aasta pärast esimese sündmuse korraldamist läinud aas- ta oktoobris – asukohaks oli jällegi Ritsu Kultuuriuulus.

"Sõbrapäeval, 14. veebruaril oleme välja tulemas viienda sünd- musega, mis on oma mahult ja si-

sult väiksem, aga siiski sama põ- nev ja täis avastamisrõõmu. Mulgi Reiv Sõbrapäeva "Boiler Room" on inspireeritud "Boiler Room" sünd- mutesarjast, mille struktuurseks eripäraks on see, et esineja ehk DJ ei ole laval ja külastajast eemal vaid, asub tantsusaali keskel ja tants toi- mub 360° ümber esineja," tutvustas sündmust selle üks peakorraldaja Herko Leesment.

Loovad inimesed

Antud formaat on mujal maailmas tuntust kogunud just selle tõttu, et see loob panorama ümber muusika ja esineja: rõhk on sõnadel heli ja tants ning vaatamäng, kui visuaal- ne produktsioon on teisejärguline. Leesmenti sõnul on nende sündmu- si kaemas käinud preestrid, kunin- gad, jänesed, elavad surnud ja teised

põnevad karakterid. See tähendab, et kohaletulnud on ennast temaatil- liselt kostümeeritud. "Nende karak- terite taga on peidus väga huvitavaid ja erinevate valdkondade inimesi," rääkis Leesment, et peo üks mõte on lasta ka külastajatel oma loovusel tegutseda.

"Meie peamine sihtgrupp on külastaja, kes on avatud meelega ja oskab hinnata erinevaid kultuuri- vorme, mis on ka meie sündmuse üks peamine sisuosa – tutvusta- da ja luua mitte millegist midagi põnevat ja loovat," sõnas Leesment. Korraldajate eesmärk on aga neile tutvustada erinevaid elektroonilise muusika alamliike keskkonnas, mis kannab edasi erinevaid kunstivorm- me. "Sündmuse sisuks on jätku- valt muusika ja kunst, tants ja trall ning ohtralt salapära, kuna ootame inimesi osa võtma kostüümides ja maskides!" lisas Leesment.

Soe ruum olemas

Talvise sündmuse korraldamise ainuke nüanss on see, et Ritsu Kultuuriuulus on suur ja industriaalne vana hoone ning selles hoones puuduvad kütte- süsteemid. Kuid ühe väikese erandi- ga: on üks saal, mis on avatud olnud ka kevad-sügis perioodidel toimunud Mulgi Reividel. "Maa & Surma saal, milleks on hoone 0-korrusel asuv pommivarjend, on aastaringselt soe, mis on üldse eelduseks, et me seal kül- mal perioodil midagi korraldada saa- me," rääkis Leesment, et laias laastus on korraldamise osa sama olenemata aastaajast. "Kogu logistika ja projek-

tijuhtimine käib ühtemoodi – talvisel sündmusel on eeldused siseüritus- te külastamiseks võib-olla natukene suuremad kui soojemal perioodil, kui tahetakse olla rohkem värskes soojas õhus lageda taeva all."

Koorküla rahvamajas toimub aianduskoolitus

Kolmapäeval, 22. jaanuaril kell 18 Koorküla rahvamajas

Aianduskoolitus: Minu ilus aed – visioon Osaluspanus 12 eurot (tasumine koha- peal)

Palun eelregistreeri e-posti aadressil piretkaru001@gmail.com või telefonil 553 6209.

Unistad kaunist ja funktsionaalsest aiast, mis peegeldab sinu stiili ja vaja- dusi?

Koolitusel räägime:

- erinevad aiastiilid: Prantsuse, Ingli- se, modernne;
- vormikeeled: ringid, ruudud, ristkü- likud ja diagonaalid;
- kuidas aeda sobitada sinu isiksuse ja soovidega;
- soovitusel, kuidas kujundada juba olemasolevat aeda.

Räägime aia osadest, liikumissuunda- dest ning sellest, kuidas kaasata vaateid väljaspool aeda, et luua tunnetuslikult avaram ja terviklikum aiaruum.

KULTUURIKAVA

16. jaanuar kell 19.00 Ott Leplandi kontsert Lossispaas Wagenküll (piletid Piletitaskust)

18. jaanuar kell 21.00 Pedigree „The Recidivist“ esitlus + Truckthor Pubis Juudas (pilet 10€)

20.-21.jaanuar kell 18.30 Kõrva- pungade valmistamise töötuba Puust Studios (osalustasu 35€, registreerimine numbril 5837 2326)

22. jaanuaril kell 18 Koorküla rah- vamajas. Aianduskoolitus: Minu ilus aed – visioon. Osaluspanus 12 eurot (tasumine kohapeal)

23. jaanuar kell 16.00 Paulina&Miia kandlekontsert Tõrva Muusikakooli saalis (tasuta, vaba annetuse võima- lus Tõrva Muusikakooli toetuseks)

14. veebruar kell 20.00 Mulgi Reiv | Sõbrapäeva "Boiler Room" Ritsu Kultuuriuulus (piletid Fientast)

21. veebruar kell 20.00 Wingwave ja Red Zeppelin Pubis Juudas (piletid Piletikeskusest)

22. veebruar kell 19.00 Kontserte- tendus „Viini Viisid“ Hummuli mõisas (piletid Fientast)

24. veebruar kell 12.00 EV 107 perepäev Tõrva keskväljakul

SPORDIKAVA:

17. jaanuar kell 19.00 Tõnisepäeva valgusmatk - algus Tõrvaahju juurest **Tõrva suusaseriaal 2025** (sõide- takse Härma suusaringil, start avatud 12.00-14.00):

19. jaanuar II osavõistlus

26. jaanuar III osavõistlus

2. veebruar IV osavõistlus

9. veebruar V osavõistlus

Suusavõistlused sõltuvad lu- meoludest, jälgi infot Tõrva valla FB lehel.

Tõrva suusaseriaali võistluse juhendi- diga tutvu sport.torva.ee

VEB 14 Ritsu Kultuuriuulus

Mulgi Reiv
Sõbrapäeva
"Boiler Room"

MAANDUSE & MULGI REIVI
SÕBRAD B2B ALL NIGHT LONG

PILETID
Fientas

Lugeja küsib, jurist vastab: Kas tööandjal on õigus kasutada kaameravalvet töötajate jälgimiseks?

Töötaja küsib: töötan poes klienditeenindajana. Töökohal on hulganisti kaameraid, näiteks laos, müügisala ja ka suunatud kassa poole. Põhimõtteliselt olen terve tööaja mingitpidi tööandja vaateväljas. Muidu ehk probleemi polekski, kuid tööandja on teinud kommentaare, kui tema meelest liiga ebaproduktiivne olen. Kas tööandja tohib mind niimoodi jälgida?

Vastab Vladimir Logatšev, Tööinspektsiooni juhtiv nõustamiskurist:

Olukorras, kus kaamerate vaatevälja jäävad töötajad, keda saab otseselt või kaudselt tuvastada, leiab aset isikuandmete töötlemine. Valvekaamera kasutamiseks tuleb teha õigustatud huvi analüüs ja peavad olema koostatud andmekaitsetingimused.

Töötaja on kohustatud austama töötaja privaatsust ja kontrollima töökohustuste täitmist viisil, mis ei riku töötaja põhiõigusi. Antud olukorras on oluline hinnata, mis eesmärgil on kaamerad tööruumidesse paigaldatud. Tööruumidesse võib kaameraid paigaldada isikute ja vara kaitseks, kuid tuleks vältida töötajate jälgimist kaameratega terve tööaja ning kaamerad tuleb suunata üksnes konkreetsetele turvariskidele. Sellised eesmärgid nagu tootlikkuse juhtimine, kvaliteedi tagamine, ettevõtte poliitika juurutamine või vaidluste puhuks tõendite kogumine ei ole piisavad eesmärgid, et õigustada jälgimiseadmetestiku kasutamist töökohal. Kaamerate kasutamine puhkeruumis, riietusruumis või tualetis on keelatud.

Juhul, kui töötaja rikub oma kohustusi, näiteks kohustust austada töötaja privaatsust ja kontrollida töökohustuste täitmist viisil, mis ei riku töötaja põhiõigusi, on töötajal esimese sammuna võimalik töötajad hoiatada. Hoiatuse eesmärk on anda teisele poolele võimalus oma käitumise parandamiseks. Hoiatus peaks sisaldama rikkumise kirjeldust, millist käitumist oodatakse edaspidi ja mõistlikku aega rikkumise kõrvaldamiseks.

Kui leiab aset ebaseaduslik isikuandmete töötlemine, on võimalik esitada Andmekaitse Inspektsioonile (AKI) sekkumistaotlus või paluda nõustamist seoses tööruumides kaamerate kasutamise kohta. Soovi korral saab pöörduda AKI poole info saamiseks helistades telefonil 5620 2341 (E-N kell 13-16) või kirjutades e-posti aadressile info@aki.ee.

Lisaks on AKI oma koduleheküljel vastanud korduma kippuvatele küsimustele seoses kaameratega, mille leiate aadressilt www.aki.ee/isikuandmed/kkk/kaamerad.

Riidaja lapsed tegid heateo

Tõrva Kooli Riidaja õppekoha õpilased otsustasid läinud jõulude ajal teha kauni heateo loomadele. Nimelt sotetati jõululaada heategevusliku loosiga kogutu eest Tõrva Pet Marketist loomadele vajalikku. Õpilasesinduse liikme Birgiti abiga sai jõulurõõm ka Valga loomade varjupaika kohale viidud. Valga varjupaiga kätalised teevad Riidaja lastele igatahes pika ja pehme pai.

Riidaja lapsed tegid loomade jõulud rõõmsamaks.

Kelgutajad sihivad olümpiamänge

Eesti Kelguliit on paljuski Tõrva meeste eestvedamisel ellu kutsunud ning tubli töö krooniks on head tulemused kelgurajal. Sellest hooajast teeb MK sarjas kaasa kaks Eesti kelgutajat - Emma Triin Seer ja Darta Zunte. Tõrvast pärit isa Marek Seeri näpunäidete järgi treenib naiste ühekelgul võistlev Emma Triin, kes püüdleb pääsu MK etappidele.

MK etapile saamiseks tuleb ametlikul treeningul näidata piisavalt head aega, et pääseda võistleva rahvuste karikaetapile, mille kaudu kvalifitseerub valdav osa sportlastest MK-põhisõitusesse. Varasemate tulemuste järgi on MK-koht kindel 12 kelgutajal, rahvuste karika kaudu lisandub täiendavalt 18 kelgutajat.

Sigulda rajal jäi 20-aastaselt Emma Triin Seeril MK-kohast puudu pisut vähem kui 0,3 sekundit võitjast lätlannale kaotas ta 2,7 sekundiga. Kergejõustikustaustaga Seer on arenenud vaid aasta tippspordiga kokku puutudes suurte sammudega ning kindlasti on sihid kõrged. Seer ei ole ainus Eesti koondislane kelguspordis, sest olümpia-koondisse loodab kindlasti pääseda ka skeletonisõitja Darta Zunte

"Tänaseks meil on kaks tippspordlast. Mõlemad sõidavad maailma karikasarjas ja momendil on mõlemad ka olümpiaedatabelis sees ja olümpiakandidaadid," ütles Eesti Kelguspordiliidu president tõrvakas Rein Esaul.

Tõrva noor leiutaja sai II preemia

Läinud aasta lõpul tunnustas Eesti Vabariigi president Alar Karis Tallinnas Proto Avastustehases õpilasleiutajate riikliku konkursi laureaate. Samuti anti üle koostööpartnerite eripreemiasid.

Tunnustuse pälvis 55 õpilasleiutajat, kelle mõtteleenu ja kätetöö tulemusena valmis 46 nutikat leiutist, mis pakuvad lahendusi igapäevaprobleemidele. Tunnustuse osaliseks said ka esimese ning teise preemia saanud tööde juhendajad – kokku toodi esile 14 töö juhendajat.

Nagu juba viimastel aastatel tavaks, olid ka seekord Tõrva Gümnaasiumi

õpilased ja nende juhendaja Jaan Tasa preemia saanute seas. Nimelt võitis Berit Kalda (Tõrva Gümnaasiumi 5. klass) töö „Ühe pere hambaharja-hoidja“ teise kooliastme kategoorias II preemia.

Õpilasleiutajate riikliku konkursi eesmärk on arendada noortes loovust ja innovaatilist mõtlemist, suunata neid märkama enda ümber probleeme ja otsima neile innovaatilisi lahendusi, samuti tunnustada silmapaistvaid noori, nende juhendajaid ning kooli. Konkurssi on korraldatud alates 2008. aastast. Kokku on selle aja jooksul võistlusele saadetud ligi 10 000 leiutise ideed.

Pilk minevikku – Jaanuar

Tuletõrjuja amet on ajast aega olnud väga vajalik ja selle tööga ei saa hakkama igaüks, sest selles on vaja julgust. Võiks lausa öelda, et tuletõrjujaks ei õpita, vaid sünnitakse. Selle juures muidugi ei saa vähetähtsustada ka väljaõpet. Kindlasti juhtub tuletõrjujatelgi oma töös naljakaid juhtumisi nagu igal muul elualal. Üks selline juhtum Tõrva tuletõrjujatest on leidnud kajastust 1926. aastal Rakvere ajahes „Wirulane“.

Ajaleht kirjutab järgmist: „Uskumata nali juhtus Tõrvas. Hiljuti, õhtul kella 5 paiku, märkasid Tõrva tuletõrjujad hommikupool punast kuma, millest nad arvasid 2 km kaugusel oleva Salli talu põlemist. Kohe pasun tööle, kirves võõle, priitsid ja veevaadid välja ja asuti teele tulekahjut otsima. Kuid mis juhtus!? Nimelt tõstis armas kuu oma nina metsa tagant kõrgemale ja tulekahju kadus. Selgus, et seda ei olnudki, vaid see oli petlik kuu ja selle kustutamine võeti teisse järjekorda üles petmise pärast.“

Allikas: „Wirulane“ nr 1, 5. jaanuar 1926, lk 2.

Tõrva vald ei nõustunud tuulepargi kitsendustega

Valga Vallavalitsus teavitas Tõrva valda, et valminud on Valga valla tuulepargi eriplaneeringu asukoha eelvaliku otsuse eelnõu ja keskkonnamõju strateegilise hindamise esimese etapi aruanne. Valga Vallavalitsus saatis eriplaneeringu eelnõu Tõrva vallale arvamuse avaldamiseks, kuna see hõlmab osaliselt ka Tõrva valda mõjutades oluliselt Ransi ja Alamõisa küla. Tõrva Vallavolikogu poolt kehtestatud Tõrva valla üldplaneeringus, sh Ransi küla ega Alamõisa küla osas, ei ole ette nähtud selliseid kitsendusi, mis on praegusel juhul kavandatud Valga valla tuulepargi eriplaneeringuga. Seetõttu ei nõustunud Tõrva Vallavalitsus antud eriplaneeringuga kavandatavate kitsendustega Tõrva valla territooriumile ning ei aktsepteerinud eriplaneeringut esitatud kujul.

Kõrtsihoone lahenduse tutvustus juba täna

Tõrva vald on esitamas projekti, millelega soovime uhesse kõrtsihoonesse luua vabaaja- ja kultuurikeskust. Ühtlasi on tegemist keskvaljaku edasiarendusega, et luua linna südamest kogu-

kondade kohtumispaik.

Kutsume üles osalema sisutegevuse ja arhitektuurse lahenduse tutvustusele 16. jaanuaril kell 18. Kohtumine toimub Tõrva kinos Koit (Valga 6, Tõrva). Ülevaate annavad Civitta Eesti AS noorepartner Reelika Luhtaru ja arhitekt Kristi Järvik.

Berit Kalda koos vabariigi presidendi Alar Karisega. Foto: Andres Teiss.

VANAMÕISA TOITLUSTUS CATERING TEENUS

Pakume terviklikku catering lahendust.

Sünnipäevad, vastuvõttud, firmapeod.

Toome kohale, katame laua ning vajadusel lauateenindus.

☞☞☞ ☞☞☞ ☞☞☞

Soe laud / Külm laud / Suupisted / Joogid / Dessertlaud

Tel: +372 51 37 845 ja +372 52 56 162

Email: vanamoisatoitlustus@gmail.com

VÕTA ÜHENDUST

Koostöö Salumäede pereliikmega

Arvo Lasting

Helme kogudus on olnud tugikoguduseks Eesti luterliku liriku misjonäridele, kes on lähetatud maailma kuultustööle.

Viimati olime tugikoguduseks Helene ja Joonas Toivanenidele, kes jagasid luterlikku haridust Myanmaris noortele. Nad teenisid seal viis aastat. Kuna aga kohapeal kujunesid kodusõja pinged, siis pidid nad vahepeal ümber asuma Taimaale. Nad jõudsid põigata ka Indoneesiasse ja Indiasse luterlikke kogukondi külastama. Täna on nad oma misjonitöö Kagu-Aasias lõpetanud.

2024. aasta sügisest asusime toetama Rahel Straussi, kes saadeti misjonipraktikale Hispaaniasse Barcelonasse. Tema hooleks on tegeleda Hispaania araablasega. Kuigi Hispaania allus 8. sajandil Araabia ülemvõimule, on praegu sealmaal tegemist kaasaegsete immigrantidega. Euroopas võib leiduda Aasia ja Aafrika põgenikerühmi, kes on huvitatud kristlikust sõnumist ja võivad osutada meist palju sügavamalt usklikeks. Taoline

praktika tähendab Raheli jaoks tegelemist hispaania ja inglise keelega.

Rahel Straussi tegevuse kohta saame infot juurde leida Facebookist märksõnaga "Eesticrew". Seal kirjutab 21-aastane neiu oma aktiivsest rännuhuvist. Rahel Straussi perekonnanimi viitab tema isapoolsetele seostele Saksamaaga, kus ta sündis ja kasvas ning elas 8. eluaastani Münchenis. Siis sai pere tulla Raheli emapoolsesse kodupaika Haapsallu. Raheli vanaisa on meie tuntud piiskop Tiit Salumäe ja tema ema on Maria Salumäe, kes kunagi õppis mõned aastad meie Pokardi koolis.

Kui Toivanenidel oli Eestis üsna palju tugikogudusi, siis Rahelit toetavad esialgu Helme ja Tartu Maarja kogudused. See toetus väljendub väikeses rahalises annetuses, aga ka meie sagedastes eestpalvetes. Seda saame me lisaks kirikus ühisele palvetamisele ka igapäev alati ise teha.

Samuti saame me saata sõnumeid Rahelile. Esialgu on kõige lihtsam seda teha Helme koguduse kaudu, meie kontaktandmed leiad altpoolt. Tahame loota, et varem või hiljem saame kutsuda Rahel Straussi meile Helmesse külla.

Rahel Strauss teeb misjonitööd Hispaanias.

KIRIKUTEATED:

- 19. jaanuaril kell 11 Jumalateenistus Helme kirikus
- 19. jaanuaril kell 14 Jumalateenistus Taagepera kirikus
- 26. jaanuaril kell 11 Jumalateenistus Helme kirikus.
- 2. veebruaril kell 11 Künnapäeva jumalateenistus Helme kirikus, Tartu Rahu 105. aastapäev
- 9. veebruaril kell 11 Jumalateenistus Helme kirikus
- 9. veebruaril kell 14 Jumalateenistus Taagepera kirikus. Nõukogu valimine. Palume osa võtma kõiki koguduse liikmeid.
- 16.-23. veebruaril Helme koguduse nõukogu valimised. Palume osa võtma kõiki koguduse liikmeid.
- 2. märtsil kell 11 Jumalateenistus Helme kirikus, uue nõukogu koosolek Tõrva Misjonimajas toimuvad jumalateenistused iga kuu esimesel ja kolmandal pühapäeval kell 15. Küsimuste-vastuste õhtu toimub neljapäeviti kell 18.

Kontaktandmed:

- Eesti Evangeelse Luterliku Kiriku Helme Maarja kogudus**
e-post arvo.lasting@eel.ee, tel 524 9654 ja 763 3340. Facebook: Arvo Lasting
Arveldusarve Swedbankis EE512200001120082428
- Eesti Evangeelse Luterliku Kiriku Taagepera Jaani koguduse**
arveldusarve Swedbankis EE842200221013466795
- Tõrva Immanueli kogudus,**
e-post torva@kogudused.ee, tel 518 2605, arveldusarve EE884204278621942100

Reakuulutused

Müüd metsamaad, raieõigust, põllumaad või talu? Pakume parimat hinda ning kiireid ja usaldusväärseid tehinguid! Aitame ka metsamajandamiskavade koostamisel ja teostame eksperthinnanguid.
Helista: 508 0065, kirjuta: info@metsamaaost.eu või vaata: metsamaaost.eu.

Küttepuude, pelleti ja briketi müük üle Eesti. www.puu24.ee või helista tel 520 0093, 600 0136.

Ehitismehed renoveerivad majad, saunad ja terrassid. Majade ja abihoonete ehitus, kooskõlastused. Mõistlik hind ja tähtaeg.
Tel: 5352 8666 Aimar, www.majarenoveerimine.ee

Muld, liiv, killustik, graniitkillustik ja freesipuru koos kohaletoometamisega Lõuna-Eestis. Teeme Sinu vajaduste jaoks parima pakkumise – helista ja lepime kokku! Tel. 5191 0983 Villo

OSTAME PÕLLU- JA METSAMAAD

OLEME SUURIM ERAMAA OMANIK VALGAMAAL JA TEGUTSENUD ÜLE 25 AASTA

ANTS ERIK
50 91 575

METSATERVENDUSE.EE

Kõikide autode professionaalne hooldus ja remont

- ✓ rehivahetus
- ✓ rehvide müük
- ✓ õlivahetus
- ✓ veermiku remont
- ✓ pidurite remont
- ✓ varuosade müük

Broneerimine
+372 5569 9866
Autoremont: Helme, Kooli 13

Car Room

Sõiduautode ja vanametalli KOKKUOST ALATI HEAD HINNAD

5198 1222

PETSERI 38A, VALGA
www.tolmets.ee

Saekettide valmistamine, teritamine ja parandamine.

Hüdrovoolikute valmistamine.

Hüdromar OÜ tel. 5629 4013

Reklaami Tõrva Teatajas

Hinnakiri leitav Tõrva valla kodulehelt
Kirjuta: kuldne@kuldne.com
5373 6992

OSTAN METSA- JA PÕLLUMAAD

TELEFON 552 7322

KEVADE KESKUSE ARVUTIPOOD

- Arvutite hooldus ja remont
- Uued ja kasutatud arvutid
- Kaamerate paigaldus
- VHS digitaliseerimine
- Paberfotode digitaliseerimine

Kauplus avatud E-N 12:00-17:00
Väljakutsed E-N 9:00-12:00, R 9:00-17:00
info@silverarvuti.ee või 5015282

RAO METALL on rohkem kui 10 aastase ajalooga ettevõtte, kes ostab neljas Eesti paigas kokku vanametalli.

TASUTA vanametalli käru kaheks tunniks.

Tõrva teenindusplats
Avatud:
T-R 9-16,
L 10-14,
P-E Suletud
Kontakt +372 5300 5356
raometall@gmail.com

Alates suvest võtame vastu autoromusid!

www.raometall.ee

TEHASEPOOD
VOODID, MADRATSID, DIIVANID
TÖÖSTUSE 10, TÕRVA

E - R
08:00-16:30
LAUPÄEVITI
10:00-14:00

Info +372 5538480

Sime Beds

THKK müüb!

Toores lepp - pikkused 25 kuni 60cm, hind 60-65eur
Kuiv lepp - pikkused 30, 40cm 75eur
pikkused 50, 60cm 70eur
Kuiv must lepp - 30cm hind 80eur

Tel: 565 1820

Mida meie lapsed söövad?

Egon Ilisson

Koolitoit on viimastel aastatel vähem või rohkem teemaks tulnud – kes kirub seda maapõhja, kes kiidab taevani. Ühed ütlevad, et selle raha eest ei saagi söönuks ja teised, et annab teha ka tippvaliteeti.

Tervise Arengu Instituudi (TAI) toitumise ja liikumise osakonna ekspert Tagli Pitsi sõnul kirjutatakse koolitoitlust liigagi sageli vaid negatiivselt, kuigi tegelikult on Eestis maailma parim koolitoit, mis on õpilasele suuresti või täiesti tasuta. Hoidkem seda ning tehkem kõik (riik, toitlustaja, kooli juhtkond ja õpetajad, lapsevanemad, aga ka õpilased ise) ühiseid pingutusi, et see oleks veel enam tervist toetavam ja maitsvam ning kõiki dele kättesaadav!

Tundub, et Tõrvas on koolitoiduga hästi või vähemalt menüüd lugedes tundub see äärmiselt isuäratav. Tõrva Teataja võttis ette ning toob välja eelmise ja selle nädala menüüd Tõrva Gümnaasiumis. Head silmadega söömist!

Lindströmi kotlett

Koolilõuna 06. - 10. jaanuar

Esmaspäev

Chilli con carne (mahedamaitseline tšilli), kolme riisi segu, aurutatud, täisterapasta/pasta, porgandi-virsikusalat, kapsas, mais, šampinjoniid peterelliga, salatikaste, seemnesegu

Teisipäev

Aasiapärane kanasupp riisnuudlitega, vanillipuding punase sõstrapüreega, piimatooted (piim, keefir), rukkileiva- ja sepikutoodete valik, porgand

Kolmapäev

Kodune sealihaguljašš, kartuli-kruubipuder, aurutatud tatar, kodujuust, Hiina kapsa-kurgisalat tilliga, peet, kaalikas, lillkapsas, salatikaste, seemnesegu, piimatooted (piim, keefir) rukkileiva- ja sepikutoodete valik, pirn

Neljapäev

Hapukapsasupp sealihaga, hapukoor, jogurti-küpsisedessert marjakastmega, piimatooted (piim, keefir), rukkileiva- ja sepikutoodete valik, redis

Reede

Lõhepasta, ahjuköögiviljad, hapukoore-murulaugukaste, kapsa-redisesalat, porgand, marineeritud punane sibul, hernes, salatikaste, seemnesegu, piimatooted (piim, keefir), rukkileiva- ja sepikutoodete valik, õun

Koolilõuna 13.-17. jaanuar

Esmaspäev

Aurutatud riis, peedi-piprajuuresalat, kapsas, marineeritud kurk, rohelised herned, salatikaste, seemnesegu, piimatooted (piim, keefir), rukkileiva- ja sepikutoodete valik, õun

Teisipäev

Kanasupp köögiviljadega, karamellipuding sõstratoormoosiga, rukkileiva- ja sepikutoodete valik, kapsas (valge/punane)

Kolmapäev

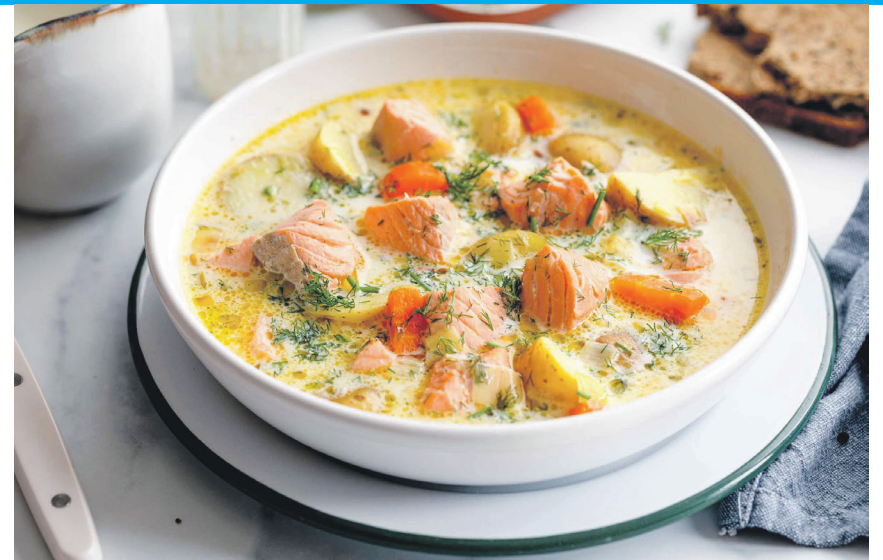
Kalapada värviliste aurutatud köögiviljadega, aurutatud kartul, aurutatud kuskuss, Hiina kapsa-paprika-avokaadosalat, porgand, kaalikas, redis, salatikaste, seemnesegu, piimatooted (piim, keefir), rukkileiva- ja sepikutoodete valik, pirn

Neljapäev

Kodune seljanka, hapukoor, kamadesert marjadega, rukkileiva- ja sepikutoodete valik, redis

Reede

Kartuli-kalkunivorm ürtidega, külm jogurti-kodujuustukaste murulauga, kapsa-porgandisalat, peet, mais, hapukurk, salatikaste, seemnesegu, piimatooted (piim, keefir), rukkileiva- ja sepikutoodete valik, õun

Supipäevad on teisipäev ja neljapäev.

Jaanuari lõpunädalatel leiab menüüst ka sellised uhked road nagu sinepine sealihakaste, veiselihassupp kümne köögiviljaga, Lindströmi pikkpoiss, koorene lõhesupp spinati ja keedumunaga, tomatine kalakaste Prantsuse ürtidega, Ukraina borš, koorene kanakaste peterselliga jpm.

Koolilõuna toetus ühe õpilase kohta on kinnitatud Vabariigi Valitsuse poolt. Kehtiv koolilõuna toetuse alammäär on 1 euro õppepäevas, kokku 175 eurot aastas. Alates 1. jaanuarist 2024. a on koolilõuna lisatoetuse määraks piima ja piimatootete eest 0,06 eurot lapse kohta õppepäevas ning puuja köögivilja eest 0,04 eurot lapse kohta õppepäevas.

Koolilõuna ei ole ainult kõhutäis – see hõlmab endas ka füsioloogiliselt sobivaimat söömise kellaega ja söömiseks ette nähtud piisavat aega ning sobivat keskkonda. Paraku on jätkuvalt koole, kus nooremad õpilased saavad herne-suppide kell 9.45 ning vanemate klasside õpilased kannatavad tühja kõhtu kella kaheni päeval. Või tuleb 15 minutiga jõuda neljandalt korruselt sööklasse, seista ära iseteenindusleti järjekord, ah-mida sisse koolitoit ning jõuda õigeks ajaks kehalise kasvatusetundi.

TAI toitumise ja liikumise osakonna ekspert Tagli Pitsi,

Klassikaline chilli con carne

Tule turguta tervist

ja mõnule Tõrva Veemõnulas!

Tõrvaka kaardiga saad Veemõnula vee- ja saunakeskusesse 20% soodsamalt!

3 põhjust, miks on kasulik regulaarselt ujumas ja saunas käia:

Lihajõud ja paindumus. Ujumine nõuab kogu keha lihaste koostööd, arendab painduvust ja pakub kehale terviklikku treeningut.

Südame-veresoonekonna tervis. Ujumine mõjub positiivselt südame tööle ja vereringele ning võib aidata alandada kõrget vererõhku.

Parem unekvaliteet. Ujumine ja saunatamine aitavad kehal lõdvestuda ning soodustavad sügavamalt ja rahulikumat und.

Tõrva
Veemõnula

Veemõnula asub Tõrvas, Puiestee 1

Oleme avatud E-R 14.00-22.00 • L-P 10.00-22.00
hommikuujumine iga päev 7.00-10.00

@torvaveemonula

veemonula.ee +372 5197 5000